

DOMOVINA

Oglasi:

za 1 mm x 60 inseratnega stolpca mali Din 0-20, uradni D 0-30, poslano, posmrtnice i. reklame D 0-50. Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ul. 54.
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno Din 1.—, četrletno Din 3.—, polletno Din 5.—, celoletno Din 12.—.

Peskova „Jugoslavija“ v službi klerikalcev

Največje zlo, ki ga vidimo, da je nastalo med svetovno vojno in po njej, je pojav špekulantov. Vse polno ljudi se je vrglo na špekulacijo, katere namen je grabiti denar na stroške drugih in to na ta način, da se le malo ali nič ne dela. Špekulanti, ki so čisto navadne uši na človeški družbi, bogate, ljudstvo pa ubožava. Špekulanti se lepo maste za bogato obloženimi mizami, imajo vsega preveč, ljudstvo pa postaja v nezadovoljstvu od dne do dne bolj nesrečno. Vsak vojni dobičkar, ki si ni pridobil premoženja z delom, marveč samo s špekulacijo in izmozgavanjem ljudi, je nemoralen, brezsrčen in nepošten. Na videz se morda dela drugačnega, v resnici je pa čisto navadna beštija v človeški podobi.

Eden največjih medvojnih in povojnih špekulantov v Sloveniji je Anton Pesek v Ljubljani. Med vojno in po prevratu je veržil z vse mogočimi stvarmi ter s tem pehal cene navzgor. Dasi izšolan za učitelja, se je pečal s trgovino, največ pa z zakotnimi, verižniškimi kupčijami. Še pred vojno je prodajal tolstovrško slatino (vodo), med vojno se je pa vrgel na kostanjev les, čevlje, jajca, valuto, na mast, na čebulo, fižol, papir in vrag vedi še na kaj, samo da si je napravil denar. Tudi s tiskarnami je barantal. Ko je bila naša narodna stvar v največji nevarnosti in ko dr. Šusteršič v vsej Sloveniji ni mogel dobiti ne ene tiskarne, da bi v njej tiskal izdajalske „Novice“, je zagrabil Anton Pesek za judežve groše in Šusteršiču za takratne čase mastne solde — menda 300.000 kron — prodal tiskarno, ki jo je malo časa prej kupil za 50.000 kron.

V Jugoslaviji se je Anton Pesek še bolj razmahnil. V Wolfovi ulici v Ljubljani je kupil od Lasnika hišo, ki jo danes ceni na več milijonov, v njej pa je napravil novo tiskarno,

za katero tudi zahteva do 8 milijonov. Na Štajerskem je kupil vinarstvo in jame, v katerih koplje premog. Sam je nekoč dejal, da znaša njegovo premoženje okoli 20 milijonov kron. Če je res, nihče ne ve. Da je lažje špekuliral, ustanovil je Jugoslovanski kreditni zavod, v katerega je vabil denarne vloge s tako visokimi obrestmi, kot jih ni dajal noben drug denarni zavod, to pa samo zato, da je imel dovolj denarja za svoje zasebne špekulacije. Na koncu konca je ustanovil še lastno banko, česar do danes še noben Slovencec sam ni zmogel.

Kakor je videti, je Anton Pesek od vraga podjeten in iznajdljiv človek, tako, da je malo takih. Četudi ne more nihče odobravati, da kdo s špekulacijo obogati na stroške delavnih ljudi, pa smo vseeno mnenja, da bi se z Antonom Peskom ne pečali toliko in ne pisali toliko o njegovih špekulacijah, ko bi se pečal on samo z verižništvom in s trgovino; saj bi potem morali prijemati tudi druge špekulante, pa bi morala „Domovina“ izhajati vsak dan na 32 straneh, ako bi hoteli vse v njej po pravici ožigosati.

Anton Pesek pa ni samo verižnik in trgovec, marveč je tudi politik. Od človeka, ki hoče biti voditelj naroda, moramo zahtevati, da nima nobenega masla na glavi. Od politika moramo vedeti, da je značajan, moralen človek, ki ima sicer tudi pravico do življenja in zaslužka, ki pa ne sme s politikom špekulirati za svoj lasten žep in svojo lastno osebo.

Da bi s svojim denarjem prevladal slovensko javnost in da bi se še s pomočjo javnega vpliva vzdignil do večjega premoženja in tudi do visokih časti, začel je vojni špekulant Anton Pesek izdajati dnevnik „Jugoslavija“. Kot pravi špekulant, dal je listu lepo ime ter ga še razglasil kot „neodvisen“ list, ker je poznal raz-

položenje ljudstva, ki je po prevratu zakoprnelo po svoji jugoslovanski državi, a tudi zahotelo neodvisnosti in svobode.

Zalibog se ljudje vse premalo zavedajo kako velikanskega pomena je časopisje. Kanoni niso danes nič proti sili, ki jo ima na mišljenje ljudi časopis. Dober in pošten časopis dvigne lahko ljudstvo do sreče in blagostanja, slab časopis narod lahko spelje na čisto napačna pota in ga potisne v prepad. Slab časopis je hujski od ognja, povodnji ali kuge. Vse to traja le nekaj časa, ogenj in kuga se dasta omejiti na eno hišo ali en kraj, slab časopis izhaja vsak dan, mesec za mescom, leto za letom. Vsi kraji, vsi ljudje zajemajo iz njega.

Kakor zavisi največ od hišnega gospodarja, če je hiša poštena ali nepoštena, ravno tako se vidi po lastniku lista, v kakšnih rokah da je. Pri nas izdajajo vse časopise stranke. Klerikalci imajo svoje liste, socialdemokrati svoje, demokrati svoje in samostojni kmetje svoje. Njihovi listi so zato odgovorni za svojo pisavo strankam. Vsak strankar ima priliko, da se pri svoji stranki na ta ali oni način pritoži, če mu ni všeč pisava njenega lista. Stranke tudi gledajo, da list piše tako kot je na korist njihovih pristašev ter v interesu javnosti in splošnosti. Četudi vsaka stranka gleda, da se s časopisjem pospešuje v prvi vrsti njen program, vendar si pa stranke in njih časopisje toliko gleda drug drugemu na prste, da pride vsaka lumparija prav kmalu na dan in da pride potem tudi obračun v stranki.

Vojni špekulant Anton Pesek in njegova familija je stranka, ki je gospodar čez „Jugoslavijo“ in njen lastnik. „Jugoslavija“ piše in sme pisati samo to, kar je všeč in kar kaže špekulantu Antonu Pesku in njegovi porodici. „Jugoslavija“ ni odgovorna za svojo pisavo nikomur drugemu kot samo njemu, njemu pa nihče blizu ne more, kakor ne more

nihče blizu brezvestnemu magnatu, ki sedi v mogočni grajščini, z zlatom okovani. Kakor volk v ovčji koži pa e „Jugoslavija“ za svoje naročnike in čitatelje.

Kako škodo je Anton Pesek tekom treh let, odkar izdaja „Jugoslavija“ napravil napredni stvari, lahko danes vidi vsakdo. Med naprednjaki lasti v mestih je napravil na korist klerikalizmu in samo zato, da bi svojo osebo povzdignil, razdor in razkol. Le zato, ker je imel „Jugoslavijo“ v rokah, je bilo mogoče, da je ta vojni dobičkar in brezvesten špekulant hotel biti župan ljubljanski. Ko je moral nato radi sodnega žigosanja kot Eulenburgovec, t. j. „buzerant“ izstopiti iz NSS, je „Jugoslavijo“ odtegnil tudi tej stranki, ki ga ni mogla več držati, ako ni hotela z njim vred obležati za plotom. Poučeni ljudje vedo, da je „Jugoslavija“ danes le še glasilo „gorkih bratov“ in da tega lista noben pošten človek več v roke ne vzame in da se sramuje biti njen naročnik, ker bi se lahko tudi o njem sumilo, da je Peskove sorte. Anton Pesek pa špekulira v politiki še naprej. Na videz je politično mrtev, dokler pa izdaja „Jugoslavijo“, je to naziranje čisto napačno, ker je Pesek kot izdajatelj dnevnika odgovoren javnosti. V njem samem je vsa politična odgovornost, ki je pri drugih listih predstavljajo mesto ene osebe cele stranke in tisoči strankarjev.

Sedaj, ko obrača Pesek hrbet tudi že NSS je videti, da prehaja bolj in bolj s svojo „Jugoslavijo“ v klerikalno službo. V vsaki številki lahko najdeš — sicer previdno sestavljeno — notico, s katero se zavzema za klerikalce naravnost, ali po ovinikih. Ljudje, ki poznajo Peskove kupčijske zveze, zatrjujejo, da se Pesek ženi in sicer to pot pri klerikalnih bančnih zavodih. Za čast mu ni več, zato je pa še tembolj vnet za kšefte. Ker mu očitno klerikalci največ ponujajo, je njegova „Jugoslavija“

V spomin župniku Antonu Brcetu

Dne 2. marca t. l. je umrl v Kranju v velikem pomanjkanju g. Anton Brce, župnik v pokoju. Rečemo lahko, da je bil škofova žrtev. Zgodovina ne pomni, da bi bil kakšen duhovnik tako preganjan od svojega škofa, kakor ravno pokojni g. Brce. Vzrok preganjanja je bil, ker ni hotel podpirati škofove politike.

Brce je svoje stanovske dolžnosti vedno vestno opravljal, političnih bojov pa se je izogibal. Sicer je bil naprednjak z dušo in telesom. Rajniki g. Brce je bil blaga in poštena duša. Kjer je služboval, so ga farani vzljubili. Zato tudi priprostim ljudem ni šlo v glavo, zakaj ga škof tako preganja in sovraži.

Znana je še mnogim sorška afera. Takrat se je začel za Brceta križev pot. Iz Sore je moral na škofovo

povelje v Boštanj, od tam je bil upokojen in se je preselil v Ljubljano na grad, kjer dolgo časa ni smel maševati. Imel je 1000 kron letne pokojnine in zraven je bil še tajnik Ciril-Methodove družbe. Prišle so vmes stvari, (ki so preobširne, da bi jih razlagali in bi bilo to gotovim osebam tudi neljubo), da je pustil tajništvo in je bil navezan edino na pokojnino.

Začela se je leta 1914. vojna. Draginja je naraščala, živila se niso niti za drag denar dobila. Sporazumel se je s škofom, ki je zahteval, naj Brce prekliče znano svojo knjižico «Škof proti župniku». Rad ali nerad, s krvavečim srcem je preklical «resnico». Zamerili so mu zato naprednjaki. Kaj je hotel drugega, pomoči od nikoder, želodec je pa le gospodar nad vsemi političnimi in nepolitičnimi stvarmi, ravno tako je bil tudi nad g. Brcetom. Škof mu je

leta 1916. (spomladi) podelil službo v Olševku nad Kranjem. V Olševku je živel nekaj časa mirno življenje, ker je bil rešen vsaj pomanjkanja. Vedno pa ga je še bolelo, zakaj ga je škof pregnal iz Sore, ker je bil vendar zakonito nastavljen in ker si je bil svest svoje nedolžnosti. Toda tudi v Olševku ga niso pustili na miru.

Preganjanje in šikaniranje se je začelo v osebi bivšega šenčurskega župnika. Šlo je sprva za neko biro, ker je Olševk šenčurska podružnica in šenčurski župnik ni hotel izplačati Brcetu zaslužnega. Potem je pa Brce nasprotoval nekim župnikovim obiskom, nad katerimi so se ljudje začeli preveč zgledovati. Po dolgem času, ko župnik le ni hotel opustiti svojih obiskov, je Brce vendar dosegel, da je moral župnik iz Šenčurja, ali s tem je bila tudi Brcetova usoda zapečaten.

Ko je leta 1920. SKS. sklicala volilni shod v gostilni pri «Mubiju», je prišel nekaj dni pred shodom kranjski dekan Koblar k Brcetu in zahteval, naj Brce prepreči shod in da mora agitirati za SLS. G. Brce mu je odgovoril: «Prosim, pustite me na miru, jaz se ne bom mešal ne v to, ne v drugo stranko, saj sta v Šenčurju dva duhovnika, ta dva naj agitirata!» Ta odgovor pa dekanu ni bil po volji. Kmalu nato je dobil Brce od škofa povelje, da mora Olševk tekom 14 dni zapustiti in da ne sme pri nobeni šenčurski podružnici maševati. Trije možje so šli škofa prositi, naj jim ga pusti, da ga imajo farani radi in da so zadovoljni z njim. Toda vse prošnje niso nič pomagale, škof jim je odgovoril: «Vsaka beseda zastoj, Brce mora iz Olševka, meni ni nič mar, kam bo šel in s čim se bo preživel, on je zame mrtev.» Šel je torej jeseni leta

njim na razpolago. Kako daleč gre to prijateljstvo, je videti tudi iz tega, da imata zadnji čas „Slovenec“ in „Jugoslavija“ skupno uredništvo za sprejemanje telefonskih vesti.

Danes neodvisnež, jutri narodni socialist, tretji dan klerikalec, vedno pa špekulant, to je Anton Pesek. Potrebno je bilo, da smo to enkrat ljudem čisto jasno povedali, ker če Pesek prodaja „Jugoslavijo“ prodaja ž njo tudi njene naročnike in bralce. Povedali smo to našim prijateljem zato, da bodo nesrečne ljudi, ki imajo na očeh mreno in ne vidijo Peskove špekulantne kupčije z njihovimi dušami, poučili kako je ž njim in z njegovo „Jugoslavijo“. Nobena poštna slovenska hiša bi ne smela rediti na svojih prsih tega gada. Posebno je pa dolžnost vsakega naprednjaka, da vrže čez prag „Jugoslavijo“, ki je podkupljena od klerikalcev in je — ker nastopa pod geslom neodvisnosti — napredni stvari bolj škodljiva kot najbolj strupen, odkrito klerikalen časopis. Upamo, da bodo naši prijatelji naš nasvet upoštevali in tudi po njem storili.

Ali obstoja slovensko vprašanje?

V eni zadnjih sej zakonodajnega odbora je klerikalni poslanec doktor Janko Šimrak v svojem govoru trdil, da obstoja poleg hrvatskega tudi slovensko vprašanje. Na ta govor je minister za izenačenje zakonov Marko Trifkovič odgovoril sledeče: „G. dr. Šimrak je danes sprožil tudi slovensko vprašanje. Ne vem, kako prihaja g. poslanec do tega, da govori o slovenskem vprašanju. Ako se pri Hrvatih še da razpravljati o tem, ako so oni z ujedinenjem morda kaj izgubili, je stvar pri Slovencih popolnoma drugačna, saj je čista in jasna stvar, da oni niso z osvobojenjem in ujedinenjem ne samo ničesar izgubili, temveč le pridobili. (Dr. Šimrak: Dobili so rapsalsko pogodbo.) Namenoma se izogibljem dotakniti se gotovih stvari, ako pa me tako primete, se ne morem izogniti, da bi ne spregovoril o teh stvareh, ker bi v nasprotnem slučaju zopet kričali: „Čuli ste, kako je govoril g. Šimrak, a minister mu ni

mogel odgovoriti niti besedice... Gospodje, končati hočem, in sicer „s slovenskim vprašanjem“, da se prepričamo, v kakšnem stanju se nahaja to vprašanje.

Pred vojno ni bilo Slovenije kot države. Slovenci so bili upravno razdeljeni na dve državi: na Avstrijo in Madžarsko. (Dr. Korošec: in Italijo, in Italijo!) A v sami Avstriji so bili razdeljeni na šest pokrajin, na Kranjsko, Koroško, Štajersko, Gorico, Trst in Istro. Samo na Kranjskem so bili Slovenci v večini, a v vseh drugih provinciah so bili napram Nemcem in Italijanom v manjšini. V splošnem je bila vsa upravna oblast povsod, tudi v Ljubljani, v rokah Nemcev, nemških plemičev in povsod je bilo v premoči nemško uradništvo. Druge veje državne uprave so bile tako organizirane, da ni imela niti ena izmed njih svojega sedeža v čisto slovenskem delu našega naroda. Tako se je višje deželno sodišče za Kranjsko, Koroško in Štajersko nahajalo v Gradcu, a za Primorsko je bilo v Trstu. Vsa višja mesta so bila v rokah nemških sodnikov in v sami Ljubljani je bil predsednik deželnega sodišča Nemec. Poštno ravnateljstvo je bilo v Trstu in ravnateljstvo železnic, ki tečejo preko slovenskega ozemlja, se je nahajalo v Beljaku.

O šolstvu, o katerem se je toliko govorilo, ko smo razpravljali o zakonu glede oblastne in srezke samouprave, o tem šolstvu so odločevali v Gradcu in Celovcu, a v sami Kranjski je bil šolski referent Nemec, kakor je bil Nemec tudi višji šolski nadzornik. Slovenci niso imeli niti ene popolne slovenske državne srednje šole. Petdesetletna borba Slovencev za vseučilišče je ostala brez uspeha, a v parlamentu se je vlada rogala tej zahtevi, govoreč, da si morajo Slovenci prej ustvariti srednje šole, predno smejo zahtevati visoko šolo.

Gledališča v Mariboru, Celju in Ptujju so bila nemška, a v Ljubljani je životarilo deželno gledališče, dočim se je nemško zasebno gledališče vzdrževalo s podporami.

A sedaj po ujedinenju?

Obstoja pokrajinska vlada v Ljubljani za vso Slovenijo; vse druge stroke državne uprave so organizirane tako, da obsegajo vso Slovenijo.

Ustanovljeno je višje deželno sodišče v Ljubljani, osnovano je poštno ravnateljstvo, poštna hranilnica s čekovnim in klirinškim prometom. Ljubljana je dobila popolno vseučilišče s petimi fakultetami. In ravno bogoslovska ljubljanska fakulteta ima mnogo več rednih profesorjev kakor celo dunajska teološka fakulteta. Vse srednje šole so postale slovenske in država jih je prevzela in jih vzdržuje, dasi jih je sorazmerno

Samouprava (avtonomija) oblasti in srezov

Medtem, ko se nasprotno časopisje prizadeva, s čim bi vedno znova podžgalo ljudske strasti ter že itak radi povojnih razmer nastalo nezadovoljstvo še povečalo, se v zakonodajnem odboru našega parlamenta skoraj brez večjih invidirtoz vrše stvarne debate in delajo sklepi, ki so za razvoj našega naroda in naše države temeljnega pomena. Eden teh najvažnejših zakonov, ki jih je dosedaj sprejel zakonodajni odbor, je zakon o oblastni in srezki samoupravi. S tem zakonom, čim stopi v veljavo, bodo mahoma zamašena usta vsem, ki so neprestano lagali, da se hoče ljudstvu vzeti v pokrajinah avtonomija. Zakon urejuje namreč avtonomijo za oblasti, ki je v gotovem pogledu mnogo večja in mnogo boljša kot nekdanja avtonomija deželnih zborov in deželnih odborov. Oblastna samouprava bo pri nas zlasti za mariborsko pokrajino velik napredek napram prejšnjemu stanju, ko v deželnem zboru in deželnem odboru v Gradcu naši ljudje sploh niso prišli do besede, ona pa bo tudi napredek napram nekdanji avtonomiji kronovine Kranjske. Poleg oblastnih samouprav dobimo samoupravo tudi še za srezke (okrajne zastope), ki bodo v ljubljanski oblasti nekaj čisto novega. Tako bo ljudstvo lahko prišlo do besede v občinskih zastopih, v srezkih in oblastnih zborih ter v narodni skupščini. Avtonomij in korporacij torej dovolj, da pride volja in sposobnost naroda do polne veljave.

Delokrog oblastne samouprave

V delokrog oblastnih samouprav (avtonomij) spadajo:

mного več, kakor v drugih pokrajinah naše države.

Obe gledališči v Ljubljani sta po-državljeni, a druga gledališča dobivajo znatne državne podpore.

Država je prevzela nase skrb za učitelje in šole. Prevzela je tudi vse prejšnje avtonomne ustanove, dasi avtonomni dohodki daleko ne pokrivajo izdatkov.

Iz teh ministrovih besed vidimo jasno, kaj smo Slovenci v novi državi dosegli. Ako govori kdo o tem, da smo Slovenci v Jugoslaviji zapostavljeni, laže v svrhu hujskanja proti državi.

1.) Oblastne finance.

2.) Stavbni predpisi in oblastna javna dela (zgradba lokalnih železnic, kanalov, pristanišč, mostov, cest, avtomobilskih in aeroplanskih zvez, reguliranje potokov in hudournikov, odredbe proti poplavam, izkoriščavanje prirodnih dobrin itd.)

3.) Briga za napredek oblastnega gospodarstva: poljedelstva, živinoreje, vinogradništva, sadjarstva, šumarstva, rečnega in jezerskega ribarstva, lova, kakor tudi skrb za tehniško izboljšanje kmetijstva.

4.) Podpiranje obrti, industrije ter združništva v oblasti.

5.) Ustanavljanje in izkoriščavanje oblastnih gospodarskih podjetij.

6.) Skrb za narodno zdravje v oblasti, kakor tudi skrb za vse ustanove, s katerimi je mogoče doseči napredek zdravstvenega stanja v oblasti, uprava in izkoriščanje zdravilnih vod in vrelecev, za katere bi dobila oblast od države koncesijo.

7.) Briga za socialne naloge v oblasti.

8.) Oblastne dobrodelne ustanove.

9.) Oblastne prometne ustanove.

10.) Sodelovanje pri napredku prosvete v oblasti.

11.) Sodelovanje pri napredku pomorskega ribarstva v oblasti.

12.) Sodelovanje pri strokovnem izobraževanju.

13.) Ustanavljanje in vzdrževanje hranilnic in posojilnic, ustanov za vzajemno pomoč in zavarovanje, briga za prehrano naroda za časa slabih letin in elementarnih nezdod.

14.) Zbiranje in urejevanje statističnih podatkov za potrebe oblastne samouprave.

1920. zopet v pregnanstvo na Visoko (v šenčurski fari, ker se drugod zaradi pomanjkanja stanovanj ni mogel nastaniti). Tam je bil eno leto. Maševati ni smel, pokojnino je imel majhno, tako da je živel v velikem pomanjkanju, semintja se je dobilo kako usmiljeno srce, da mu je materijelno pomagalo, da ni od lakote umrl.

Leta 1921. v jeseni se je preselil v Kranj, kjer mu je g. Pajer dal svojo hišico brezplačno na razpolago. V tej hiši je sedaj sklenil svoje preganjano življenje v velikem pomanjkanju. Imel je dnevno 19 kron pokojnine. Ako mu je zdravje dopuščalo, je maševal in dobil od maše 20 kron. Prosil je pomoči pri boljše situiranih gospodih, ali največkrat zastoj. Neka odlična oseba v Ljubljani mu je na njegovo prošnjo poslala mali znesek s pripombo, naj ga zanprej ne nadleguje več. Pozabili so tisti politični interniranci, kake usluge sta jim izkazovala g. Brce in njegova služkinja Ivanka na gradu v Ljubljani ob času vojne. V tistih kritičnih časih sta takorekoč tvegala svoje življenje.

Kako je bil Brce osovražen od svojih sobratov, naj pove sledeči zgled: Meseca novembra leta 1921. mu je plačala neka oseba za eno sv. mašo, da bi jo bral na Kokrici (fara Predoslje). Ko je bilo naznanjeno ondotnemu župniku, da bo g. Brce prišel maševati, je pisal mežnarju, da

mu ne sme odpreti cerkve. Ves potri se je Brce vrnil in je potem maševal v Kranju.

Še več slučajev bi se lahko navedlo, koliko je moral ta ubogi človek trpeti. Ni bilo čudno, da so mu živci odrekli. Kdor je poznal v Sori postavnega in zdravega moža, temu se je moral zdaj Brce v srce zasmiti, tako je bil vsled škofove politične strasti duševno in telesno uničen. Rešila ga je zdaj smrt, šel je vsem svojim preganjalcem s pota. Še nekaj dni pred smrtjo je rekel v šali: «Bom že povedal tam, kako so z menoj delali.»

Vživa naj sedaj mir, katerega mu svet ni dal! Blag mu bodi spomin!

Cigani so pošteni

(Slavonska zgodba.)

Ko sem bila še mlada deklica, takole krog desetih let, je stanoval moj oče v pusti Ilinci. Nekega dne mi je prišlo na misel, da bi obiskala starega cigana Avrama. Stanoval je streljaj oddaljen od puste, na kraju vasi Ilinci v glinasti koči.

«Dober dan, zlata, sladka moja gospica», je pozdravil, «lepo je, da se spominjaš svojega starega prijatelja.»

«Bog ti pomoz pri delu, stric Avram. S prošnjo prihajam.»

«S prošnjo, ti makov cvet? Kakšna prošnja naj bi bila?»

«Toliko se sliši pripovedovati o tatovih, pa se mi je zahotelo, da bi

enega videla. Ali mi ne bi pokazal tatu? Ne takega, ki krade gosi, kot je Ivo, tudi ne takega, ki smuka grozdje kakor Štefanček, sin svinjskega pastirja. Ne, veš, jaz bi rada pravega, resničnega nepridiprava.» Stari cigan je začudeno zmajal z glavo.

«Kaj vse že otrokom ne pade v glavo pri gosposkih ljudeh! Tatove hočeš videti in prideš k ciganom? Cigani so pošteni, vaša milost, dekle malo, — samo grozovito revni so. Kotle morajo popravljati in delati vsa mogoča kovaška dela za peščico pšenice — in potlej še od lakote poginiti, če jim dobri ljudje tupačam ne dajo kako žlico masti. Povej, dobričica, kaj nimaš mogoče žlice masti s seboj ali pa pipo tobaka? Še nikoli nisi videla tako lepo plesati, kakor pleše stari Avram, po starem ciganskem običaju, po dveh toporiščih za sekire. Plačaj, dobričica, plačaj — ne bo ti žal. Tega ne znajo vsi cigani, da bi skakali kakor žabe po dveh toporiščih.»

Dala sem mu deset par in poljubil mi je roko. «A kje sta toporišči, vaša milost, dekle malo, da ti kakor žaba skačem čeznjo po starem običaju ciganskem? Si jih prinesla s seboj, dobričica? Kajti glej, stari Avram je tak revež, da ne premore sekire pod streho. Koliko denarja bi lahko zaslužil pri gospodi in grofih, če bi imel dve mali, lepi sekirici, da bi po starem ciganskem običaju

skakal čeznje! Daj, nevestica sladka, pojdi domov in prinesi dve taki stvarici — ne boš se kesala.»

«Ne, ne», sem odgovorila, «sekir ne smem nositi, papa tega ne trpi. Ali še veš, kako je bil hud takrat, ko sem ti dala tele za brundo?»

«Seveda še vem, hčerkica. Tele je medtem postalo velik bik in se pase pri gosposki živini. Kolikorkrat ga vidim, mi stopijo solze v oči, in tudi bik gleda tako žalostno za menoj. Kakšno pa je njegovo življenje tam med veliko čredo? Pri meni bi bil edini, kakor sina bi ga imel. Še nedavno je spet letel za menoj in je rjul. Čisto dobro ve, da je pravzaprav moj — po pošteni kupčiji.»

«Brunda pa je bila vredna samo nekaj par,» sem ugovarjala.

«Dete, tako govore ljudje, ki tega ne razumejo. Med brundo in brundo je velik razloček. Moja je bila iz Amerike. Dobil sem jo od svojega predragega zeta, ki je tamkaj medvedar. Moj lastni brat, ki je zdaj v Londonu kraljevi gušlar, ti lahko potrdi.»

«Avram», sem ga prekinila, da pridem končno do cilja, «vidiš, srebrn dinar, ki mi ga je dala babica. Dam ti ga, če mi pokažeš tatu.»

«Daj, zlata grofičica, daj mi ga. Stari Avram bo plesal.»

«Ne pleši, tatu mi pokaži.»

«Tatu? Kje naj ga dobim brez kraje? Vendar bom poskusil, vaša

15.) Splošna briga za napredek go-
spodarskih in kulturnih nalog od čisto
oblastnega interesa.

16.) Dajanja mnenj na zahtevo vlade,
po zakonskih predlogih, ki se ti-
čejo oblasti, kakor sploh o vseh dru-
gih zadevah, za katere zahteva vlada
njih mnenje.

Tudi drugi posli se z zakonom lahko
poverijo oblastni samoupravi.

Oblastna skupščina

Organi oblastne samouprave so
oblastna skupščina in oblastni odbor.

Oblastna skupščina se voli z občim,
enakim in neposrednim in tajnim gla-
sovanjem za štiri leta. Volilno pravi-
co imajo vsi, ki imajo pravico voliti
narodne poslance.

Voli se po srezih (sedanja okrajna
glavarstva). Mesta, ki štejejo čez 5000
prebivalcev, volijo zase, ako so manj-
ša pa s svojim srezom. Vsakih 10.000
prebivalcev voli enega člana oblastne
skupščine. Ako je presežek prebival-
cev večji od 5000, se voli še en član.

Član oblastne skupščine je lahko
samo oni, ki lahko postane narodni
poslanec in biva v oblasti najmanj tri
leta. Narodni poslanci ne morejo biti
istočasno člani oblastne skupščine. Čla-
ni oblastne skupščine ne morejo biti
istočasno oblastni liferanti ali oblastni
podjetniki.

Volitve v oblastne skupščine: se vrše
isti dan v vsej državi, in to **prvo ne-
deljo meseca oktobra**. Način volitev je
skoraj isti kot pri narodnih poslancih.
Voli se s kroglicami. Volilni imeniki
za narodno skupščino služijo tudi za
volitve v oblastno skupščino. Kandi-
datske liste, ki ne dosežejo 2/3 glasov
količnika, ne pridejo v poštev pri de-
litvi mandatov. Sama razdelitev man-
datov se vrši po d' Hontovem sistemu.

Oblastne skupščine se skličejo s
kraljevim ukazom vsako leto 5. no-
vembra na redno zasedanje. Veliki žu-
pan lahko po potrebi skličeje oblast-
no skupščino tudi na izredno zaseda-
nje. Na zahtevo oblastnega odbora, ali
2/3 članov oblastne skupščine je to
tudi storiti dolžan. Skupščina voli za
celo štiriletno periodo predsednika,
podpredsednika in tajnika.

Oblastna skupščina je nadzorni or-
gan oblastne samouprave. Ona ima
pravico izdajati oblastne uredbe v
vseh zadevah, za katere je pristojna.
Pravico predlagati oblastne uredbe
ima oblastni odbor in člani oblastne

skupščine. Pred vsemj drugimi predlo-
gi mora oblastna skupščina reševati
predlog o oblastnem letnem proraču-
nu. Ako ga ne reši tekom dveh me-
secev, podaljša veliki župan stari prora-
čun za leto dni. Če ga tudi tekom
prihodnjega rednega sestanka ne reši,
se skupščina razpusti.

Dohodki oblasti

Redni dohodki oblasti so:

- 1.) Dohodki od oblastne imovine. 2.) Dohodki od raznih oblastnih ustanov, zavodov, podjetij itd. 3.) Samostojni oblastni davki in takse. 4.) Oblastne doklade na državni davek.

Izredni dohodki oblasti so:

- 1.) Dohodki od prodanega oblastnega imetja. 2.) Oblastna najeta posojila. 3.) Državne podpore in doplačila, predvidena v državnem proračunu in v državnih zakonih, kakor tudi darila privatnikov. 4.) Drugi morebitni ne-predvideni dohodki.

Oblastni odbor

Oblastni odbor ima najmanj pet, a
največ 8 članov, ki se volijo iz skup-
ščine za celo periodo. Način predpise
poslovnika. Odbor si izvoli izmed sebe
predsednika. Oblastni odbor je izvrše-
valni organ oblastne samouprave in
ima skoro iste funkcije, kot so jih ime-
li v Avstriji deželni odbori. Oblastna
skupščina ima pravico, da obtoži pri
upravnem sodišču ali cel oblastni od-
bor, ali posamezne njegove člane za
njihove službene čine. To lahko stori
še tri leta po njihovim odstopu. Uprav-
no sodišče oblastne odbornike lahko
kaznuje na povračilo škode in na iz-
gubo odborniškega mesta.

Samouprava srezov

Z malimi izpremembami se današnja
okrajna glavarstva v Sloveniji pretvor-
ijo v sreze. Tudi srezi dobijo svojo sam-
oupravo, ki jo vrši sreska skupščina
in sreski odbor. Sreska skupščina se
voli za štiri leta v celi oblasti na isti
dan po istem volilnem redu, ki je vel-
javen za oblastno skupščino s to raz-
liko, da pride v srezu na 1500 prebi-
valcev po en član sreske skupščine.
Redno zasedanje sreskih skupščin se
skličeje spomladj in v jeseni in traja
največ po 15 dni. Sreski odbor ima
razven predsednika še štiri člane.

V delokrog sreske samouprave spa-
dajo:

- 1.) Sreske finance.
- 2.) Sreska javna dela.
- 3.) Skrb za napredek kmetijstva v srezu.
- 4.) Snovanje in upravljanje sreskih zavodov za sirote in za bolnike.
- 5.) Uprava sreskega premoženja.
- 6.) Sreske prometne ustanove.
- 7.) Ustanavljanje hranilnic in pošojilnic ter zavodov za vzajemno pomoč in zavarovanje.
- 8.) Podpiranje obrti, industrije in združništva v srezu.
- 9.) Dajanje mnenj na zahtevo vlade, velikega župana in oblastne samouprave.

Nadzorstvo državne uprave

Državna oblast ima omejeno nadzor-
stveno pravico nad samoupravami pre-
ko velikega župana in posebnih stro-
kovnjakov. Oblastni veliki župan sme
namreč ustaviti vsak ukrep samouprav-
nih organov, ki ni zakonit. Proti re-
šitvi velikega župana se lahko pritoži
oblastni odbor na državni svet. Ako
ta tekom enega meseca pritožbe ne
reši, sme oblastni odbor svoj odlok iz-
vršiti. Veliki župan ima pravico udele-
ževati se sej oblastnega odbora ter
zahtevati od njega pojasnil. Sreski po-
glavar ima nasproti sreski samoupravi
iste pravice kot veliki župan napram
oblastni samoupravi.

Prehodne določbe

Zakon o samoupravi oblasti in sre-
zov stopi v veljavo istočasno z zak-
onom o občih upravi ter z zakonom o
razdelitvi države na oblasti.

Tekom treh mesecev po uveljavlje-
nju tega zakona se morajo izvršiti vo-
litve za oblastne skupščine.

Veliki županji so dolžni, da pripravijo
na račun oblastnega proračuna vse,
kar je potrebno, da se vrši zasedanje
oblastne skupščine.

Minister financ da zato velikemu žu-
panu potrebna sredstva iz državne go-
tovine.

Minister notranjih zadev predpise
začasni poslovnik za oblastne skup-
ščine, ki velja, dokler skupščina sama
ne sklene svojega poslovnika.

Takoj po konstituiranju oblastne
skupščine se mora izvoliti oblastni
odbor.

Z izvolitvijo oblastnih odborov pre-
idejo sami od sebe nanj in na skupšči-
no vsi pristojni posli, ki jih sedaj

vrše druge oblasti. Istotako preide na
oblastno samoupravo imovina (aktive
in pasive) deželne samouprave. Tudi
se bodo pobirale deželne doklade in
samostojni davki deželne samouprave
na račun oblastne blagajne. Od držav-
nih uradnikov pri pokrajinski upravi v
Ljubljani postanejo samoupravni urad-
niki oni, ki jih bo hotela oblastna sa-
mouprava prevzeti.

Tekom petih mesecev po volitvah v
oblastne skupščine se bodo vršile vo-
litve v sreske skupščine in sreske od-
bore. Veliki župan bo na račun sre-
skih proračunov ukrenil vse potrebno
za delovanje sreske samouprave.

Dokler se ne ustanove upravna so-
dišča, vrše njihove posle po tem za-
konu redna apelacijska sodišča, ki so
kompetentna za dotično oblast.

Spremenbe v občinskem volilnem redu

Dne 18. t. m. je bil objavljen v
„Službenih Novinah“ novi občinski
volilni red za Slovenijo. Prejšnji vo-
lilni red je izpremenjen v glavnem s
sledječimi novimi določbami:

1. Za pasivno volilno pravico se
zahteva sedaj *dveletno bivanje* v ob-
čini; za aktivno volilno pravico za-
dostuje, kakor prej, enoletno bivanje.

2. *Število odbornikov* je v občinah
z malim številom *izpremenjeno* tako,
da volijo občine z manj kakor 500
prebivalci v bodoče samo 7 odborni-
kov in samo 3 namestnike, z manj
kakor 1000 prebivalci 9 odbornikov
in 4 namestnike, z manj kakor 2000
prebivalci 17 odbornikov in 17 na-
mestnikov, z manj kakor 5000 prebi-
valci 25 odbornikov in 25 namest-
nikov, z manj kakor 10.000 prebival-
ci 33 odbornikov in 33 namestnikov.

3. Roki pri pripravah imenikov in
ečina ostalih rokov je podaljšana. Vo-
lilni imeniki bodo razgrnjeni ne sa-
mo 8, ampak 14 dni, reklamacijska
doba je tudi podaljšana od 8 na 14
dni. Popravljeni pravomočni volilni
imeniki bodo razpoloženi ne 3, am-
pak 5 dni. Volitev se razglasi ne 4,
ampak 6 tednov popreje. Rok za vlo-
žitev kandidatskih list se podaljša
od 5 na 10 dni (od razpoložitve pra-
vomočnih imenikov). Politični obla-
sti je podaljšan rok za vrnitev ne-
popolnih kandidatskih list od 3 na 5
dni.

milost, dekle malo. Bom poskusil.
Nič ni pretežno staremu Avramu,
ako zahtevaš ti. Skupaj pojdeva iskat
tatu. Pojdi, pojdi, hčerkica.»

Avram je prinesel iz kočice veliko
vrečo, jo je vrgel čez ramo, pa sva
šla.

Solnce je pripekalo, prah je nama
segal do gležnjev. Preje nisem še
nikdar hodila tako daleč peš.

«Bova kmalu na mestu, Avram?»

«Še slabo urico, dete, pa ti po-
kažem tatu.»

«Pravega, resničnega?»

«Dete, njega, ki ti ga pokažem, se
boje celo orožniki. Če ti ubogi Av-
ram pokaže tatu, ni to kar kak pri-
tepenec. Vidiš tamkaj stolp? To je
Švabska vas. Tam si odpočijeva, se
napijeva vode in si ogledava tatu.»

Avram je spet začel korakati in je
metal palico semtertja.

«Kaj rožlja v tvoji vreči?» sem
vprašala.

«Orodje za popraviljanje kotlov:
kladivo, žebliji, netavnik, nakovalo,
varični glavič, cin, oglje in še vse
mogoče.»

«IBoš popraviljal kotle, Avram?»

«Kako si premetena, vse ugaješ.
Najtajnejše ti ne ostane skrito. Ali
imaš še dinar, ki si ga hotela dati
ubogemu Avramu?»

Potipala sem po denarnici in sem
prikiimala.

«IDeni ga raje v svileno krilce svo-
je, hčerkica, da ga ne izgubiš.»

Ubogala sem. «Čuješ, Avram,
kakšen čuden prstan pa imaš tule?
Bil je železen in je imel ostrino, ka-
kor štola pri podkvah.

«Prstan, ti grofji makov cvet?
Prstan? kako si ga brz izsledila! To
je delodajalec ubogega cigana. Do-
kler nosim tega, dobim dovolj kot-
lov v popravilo.»

«Je čarovnija?»

«Arabski čar. Napelje me vedno
tja, kjer dobim delo.»

«Bi rada videla.»

«Trenotek potrpljenja, prosim —
vse boš videla.»

Medtem sva prispela do Švabske
vasi, toda Avram je šel nemo mimo
prvih hiš. Šele v šesto ali sedmo
kmečko hišo je previdno vstopil. Psi
so bevskali kakor besni. V veži se je
pojaviła ženska.

«Oj, srebrna gospa mamica», je
klical Avram, «ali imate kaj luknja-
stih kotličkov v svoji zidani hiši? —
Sto let boste živeli in z enim zobom
grizli kruh za malce dela.»

«Ni nič — poberi se, cigan!» je
je kričala gospodinja nejevoljno in
psi so lajali še huje.

«Oj, gospodinja, dajte no, da po-
gledam vaše kotličke, mogoče imajo
tupatam kako luknjo, majhno ko ši-
vankino uho. Če jih zacimim danes,
vas stane komaj ječmenovo zrno;
jutri vam že utegne ogenj odžgati
dno in mesto svinj popiti tekočino.»

«Pa grem dalje v božjem imenu,
je dejal Avram in je spet šel brez-

bržno mimo nekaj hiš, predno je
vnovič vstopil. Zdaj je naletel na
mlado kmetico, ki seve tudi ni imela
dela zanj, ki je pa vendar dala pre-
iskat svoje kotle.

«Zastonj iščeš poškodovanih
mest,» je rekla ženska in se je smeh-
ljala.

«Boga hvalite, gospodinja, da
sem prišel. Vidite, tu je luknja.» In
res je pomolil cigan prst skozi luk-
njo. Ženska v prvi osuplosti sploh
ni hotela prav verjeti, potlej pa je
prosila Avrama pomoči. Pod murvo
kraj vodnjaka je zanetil stari cigan
ogjenj in je varil in koval. Nato je
dolgo barantal za ceno, potem spet
dalje — z večjo ali z manjšo srečo.

Pod večer je rekel Avram: «Vidiš
zdaj, milostljiva, kako me vodi
prstan?»

«On te vodi?»

«Mar ne? Kjer pogledam kotel,
je preluknjan kakor moj klobuk.»

«Neumnost! Sem že zapazila, ka-
ko delaš, Avram. Kjer so vrata za-
znamovana z rdečo kredo, tam vsto-
piš. Kdo jih je zaznamoval? Gotovo
cigani, ki so pred teboj hodili tod?»

«Motiš se, dete. Vse to stori moj
arabski čar.»

«To rada verjamem. Kakor hitro
dobiš kotel v roke — škrt! — pa
predereš luknjo z ostrino na pr-
stanu.»

sem. Videla sem le prejasno, kako s
prstanom predira kotle.

«Če tako govoriš, hčerkica, pojdi
raje svojo pot. Kasno je — in vedno
ne moreš ostati pri ubogem Avra-
mu, ki mora že itak rediti toliko
otrok.»

«Pa si mi vendar hotel pokazati
tatu?»

«Jutri — drugič», je zamrmral ne-
prijazno, «ko boš bolj pridna.»

«Avram — srebrni dinar ti dam,
če mi ga danes,» sem prosila.

Pogledal je in se je zasmejal: «Ta-
tu? Za srebrni dinar? Hm! Kje imaš
svoj srebrni dinar, dete?»

Segla sem v žep — iskala in iska-
la — — nič! Dinar je izginil!

Bolj ko se je kremžil moj obraz,
bolj zadovoljno se je smehljaj stari
Avram. «Hčerkica, če hočeš drugič
videti tatove, jih ne smeš iskati pri
ciganih. Cigani so pošteni, sladki
makov cvet. Cigani so pošteni kakor
svetniki.»

«Avram, ti si mi ukral dinar!»
sem vzkliknila in na jok mi je šlo.

«Ukral? Ukral? Ej, pojdi no ven-
dar domov in leži v svojo gosposko
posteljo, ako si govorila resnico;
kajti videla si tatu. Jutri mi potlej
prinesi dinar, ki si mi ga dolžna za
plačilo. Prinesi tudi dve sekiri, da
bom mogel skakati čeznje, hčerkica,
čisto kakor žaba, čisto kakor žaba.
Lepšega še nisi videla nikoli.

R. Roda.

4. Nova je določba o podpisu kandidata, ki ni več pisave, ter

5. o postopanju z listami, ki imajo potvorjene podpise.

6. V mestih z lastnim statutom in v občinah z nad 10.000 prebivalcev pripade stranki, ki dobi največ glasov, absolutna večina odbornikov, ker se v takih občinah razdeli samo polovica odborniških mest po poročcu, ostala polovica pa se prideli relativno najmočnejši stranki.

Poleg zgoraj naštetih so še nekatere druge manj važne izpremembe oz. nove določbe.

V občinah, kjer so pri zadnjih volitvah dobili komunisti relativno večino (največ glasov) se mora voliti nov občinski odbor v celoti. V ostalih občinah pa, ki so imele kaj komunističnih odbornikov, bodo samo nadomestne volitve za mesta, ki so vsled razveljavljenih komunističnih mandatov postala prazna.

Da je omejena pasivna volilna pravica na oredhodno 2 letno bivanje v občini, je prav ker se tako omeji možnost, da pridejo v občinske odbore nestalni elementi, ki se selijo iz kraja v kraj in jim ni toliko pri srcu blagor občine, kakor stalno v občini bivajočim.

Tudi izprememba ravnega števila odbornikov (10, 16, 24 itd.) v neravno (9, 17, 25) je bilo potrebno in bo v marsikateri občini omogočila ta izprememba delazmožnost odbora. Dogajalo se je, da sta prišli v odbor dve enako močni skupini n. pr. izmed 10 odbornikov jih dobi vsaka 5. Skupina, katera je dobila potem župansko mesto, je postala manišina, ker župan po občinskem redu ne glasuje, razven v slučaju, da se pokaže enako število glasov. To se pri opisanem razmerju ne dogaja. Tako se pokaže v odboru nezdrava slika, da je na vladi manjšina. Ker je ta umetna večina v opoziciji, župan nerad izvršuje njene sklepe ali jih zavlačuje, ali sej noče sklicevati ali pa kratkoma sabotira sklepe odbora. Predno ga nasprotniška večina s pritožbami na glavarstvo ali celo višjo instanco prisili do pokorščine pretečejo meseci. Medtem pa zaostaja delo. Nazadnje, ko je župan ugnan, pa odstopi, vrši se volitev novega župana (katerega „izvoli“ zopet žreb) in delo je zavlečeno za nadaljnih par mesecev.

V tej točki je novi volilni red pomanjkljiv. Dobro bi bilo da bi bil novi volilni red odredil v prehodnih določbah takojšnjo izpremembo števila odbornikov v vseh občinah z dopolnitvijo občinskega odbora z enim nadaljnjim odbornikom. Na ta način pa se bo vlekla delazmožnost v nekaterih odborih lahko še celi dve leti — do potočka triletne dobe — v škodo občine. Vsaj v onih občinah, bi se to lahko zgodilo, kjer bodo nadomestne volitve vsled razveljavljenja komunističnih mandatov.

Z novim volilnim redom je končana negotovost v občinah, ki so imele komunistične manjšine. V eni takih občin je neko okrajno glavarstvo odredilo volitev celotnega odbora na novo, kar je v nasprotju z novim volilnim redom, in bo moralo dotično glavarstvo svoj nalog preklicati.

Izprememba je zelo potrebna tudi občinski red, ki ni bil navravljen na podlagah sedaj veljavnega poročnega volilnega reda. Ali in kakšne izpremembe so se izvršile v občinskem redu, nam še ni znano, kakor hitro bo objavljen bomo poročali tudi o tem.

Politični pregled

Na pondeljki seji narodne skupščine je bil

sprejet zakon o oblastni in srezki samoupravi

s 142 proti 40 glasovom. O zakonu govorimo na drugem mestu.

Vsled fašistovskega terorja na Reki je bila zbežala večina članov reške konstituante v Jugoslavijo. Te dni je

zborovala reška konstituanta pri Sv. Ani na našem ozemlju.

Konstituanti je predsedoval sam predsednik Zanella, ki je izjavil, da konstituanta tako dolgo ne bo zasedala na Reki, dokler bodo tam legijonarji, fašisti in laški vojaki in dokler ne bosta na Reki zasigurana mir in red. Zanella je tudi izjavil, da želi z Jugoslavijo in Malo antanto prijateljskega sodelovanja. Govoril je potem o Italiji, s katero da želi kot Italijan najpristrčnejših odnošajev, vendar pa italijanska vlada ne sme biti zaščitnica raznih neodgovornih temnih elementov, ki uničujejo Reko.

Kakor poročajo iz Trsta, je na Reki že konec fašistovske vlade.

Reški diktator Cabrana je izročil vladno podpredsedniku konstituante Depoliju, ki je izjavil, da sprejme oblast le v imenu predsednika Zanella za toliko časa, dokler se Zanella ne vrne. Navzlic temu pa na Reki še ni miru. Fašisti, arditni in podobni iz Italije pritepeni lopovi uganjajo še svoje grozovitosti naprej. Napadli so več Jugoslovancev in jih pretepli. Prebivalstvo Sušaka je v vednem strahu, da pride nad njega cela podivjana tolpa in začne požigati in ropati. Na našo vladno v Beogradu je prispelo že mnogo prošenj za pomoč. Saj je celo Zanella zaprosil našo vladno, naj intervenira, da pride na Reki čimprej do miru in reda.

Dne 27. marca se je otvorila rumunska konstituanta.

Začela se je na podoben način, kot svojčas pri nas. Poslanci opozicijskih strank, ki volitev ne priznavajo, so zapustili konstituanto z izjavo, da ne bodo sodelovali.

Dne 22. marca se je vršila v Parizu takozvana

orijentska konferenca,

ki je obravnavala spor med Grčijo in Turčijo. Konferenca se je vršila le med zunanji ministri Francije, Anglije in Italije. Ministri so se sporazumeli o predlogih glede načrta vzpostavitve miru med Grčijo in Turčijo. Načrt predlaga državno samostojnost Turčije s Carigradom kot glavnim mestom. Med drugim morajo po tem načrtu Grki zapustiti Malo Azijo. Ta konferenca je Grke precej prikrajšala.

Dopisi

Sora pri Medvodah. Zelo smo se zveselili, ko smo slišali, da nas bo naš župnik Kajdiž zapustil. Grozil nam je to z leze kar dve nedelji zapored, ker ga je baje nekdo razžalil s tem, da je nedavno k nam došlega cerkvenika in Orla opozoril na nered „krog cerkve“. Toda župnik se je na našo žalost kmalu premislil in sklenil, da ostane še med nami, čeprav dobro vé, da ga nihče ne mara, kajti takih srednjeveških valptov smo siti do grla. Dovoljujemo si prav ponižno vprašati gosp. župnika, kaj se mu vendar še tako dopada v Sori, ko nam vedno pripoveduje o neveseli zgodovini Sore. Morda so to njegovi Orli, od katerih se ne more ločiti? Ne, ne, to ne drži! Njegovi Orli so muhe-enodnevnice. Morda je to njegov najboljši prijatelj Rožnikov ata od Sv. Fortunata, ki navzlic svoji pobožnosti zna tako razgrajati in se jeziti nad izbirničnimi ženini, da ne moremo spat in ne mi in ne g. župnik? Pa tudi ta ločitev ne bi bila pretežka. Pač pa dvoje posestev, ki jih ima, kaplanova bira, 70 mernikov pšenice, ki jo je

pobral lansko leto zase, ker se mu ni smilil dekan — koroški begunc, ki je opravljal službo kaplana nad leto dni, ki je živel le od tega, kar so mu usmiljeni ljudje prinesli. Od teh posvetnih dobrot se torej ne marate ločiti gosp. župnik, kaj ne? Pa brez zamere!

Lesce. Pri nas v Lescah že par let pase ovčice župnik Avsec. Mislilj smo v začetku, da smo dobili v njem mirno osebo. Odkar pa je začel hoditi skoro vsaki dan nad njega radovljiški Faturo, pa ne miruje več. Pred kratkim je prepovedal selskemu pismonoši dostop na pokopališče brez njegovega dovoljenja, da bi si prislužil kakšen groš, o čemur smo že poročali. Sedaj se brani njegova stanovajska zadruga hraniti par dni občinskega ubogega Joža, katerega mora po sklepu občinskega odbora vsakdo rediti. Ta teden je imel velikonočno spraševanje za žene v cerkvi. Mesto krščanskega nauka je bil na vrsti le bolj centralizem, sedanja vlada, ministri in posebno šola. Pripovedoval jim je, da se sedaj ne bo več podučeval krščanski nauk v šolah in če ne bo kdo hodil v šolo, bo treba plačati prvi dan en dinar, če pa več dni izostane, po 60 dinarjev kazni. Pri otrocih da nimajo po novi postavi stariši nič govoriti, temveč le učitelj. Sledeča je pa najbolj debela: Govoril je tudi o zakonu, o katerem še nismo čuli, da so namreč ministri sklenili, da se v štirih letih ne bo več učilo slovensko, ampak samo srbsko. Star župnik — in ga ni sram take laži pripovedovati in hujskati proti bratom Srbom. Ni čuda, da so se nazaj grede in še v cerkvi stare ženece rogale in rekle, da se je župniku zmešalo, ko ima tako podučeno spraševanje za nebesa v postu. Gospod župnik, preberite spis vašega spoštovanega tovariša Finžgarja v «Slovenec» in potem sodite, kdo ima prav. Odstranite tudi avstrijski grb iz cerkve, ker Korla ne bo več nazaj.

Soteska. Takšni so! Komaj so se Orli v Soteski dobro izvalili, že so začeli kazati krepplje. Vrgli so se z vso silo v boj zoper gospoda učitelja, misleč v svoji neumnosti, če ta odide, da bodo potem lahko telovadili v šoli. Toda lepi načrt se jim ni posrečil. Nasprotno. Radi prestrumnega njihovega nastopanja je bil neki član Orla dne 17. marca od okrožnega sodišča v Novem mestu kljub vsem prizadevanjem njegovih zagovornikov obsojen na 200 dinarjev ali 800 K globe in na poravnano stroškov. Vsaka šola pač nekaj stane!

Komenda. Pod tem naslovom bruba v «Demoljahu znani gospod, kateremu je vera trebuh, ogenj in žvepola na tukajšnje učitelje. Pita jih s pijanci, brezverci in liberalnimi učitelji, da otroke uče, da človek pogine. Da čveka tudi o sv. pismu itd., se razume. Nič čudnega, kakršen list, tak pisec. Iz njegovih otrobov je razvidna politična strast. Taka in enaka gonja se pojavlja tu že več let, in vsak je preklet, če ne trobi v njegov rog. Kaj so dosegli s preganjanjem nadučitelja Grmeka, kojemu vsa čast? Prišel je na njegovo mesto globoko veren pristaš. Takrat se je smelo piti na vse pretege, kar vse vprek. Vino in žganje se je kar cedilo, a kaj zato, samo, da je agitiral za edinozveličavno stranko ter nasprotno kandidate zmerjal prav nedostojno. To je bilo življenje! Vera nič, stranka vse! O pohujšanju govori ta reva, hm! Kdo je zagrošil pohujšanju v šoli za časa vojne? Je bil tudi to sad liberalnih učiteljev? Zgražaj se nad liberalnim učiteljstvom, je li tvoja Slomškarija na mestu? Šola deveta briga, pač pa zabava vrh zabave. Ne zima, ne povodenj jih ne zadrži, ker jim ljudstvo ni mar, pač pa Ljubljana in plača. Dopisum, povej, ali jih kdo zato psuje z brezverci? Če je kdo skrokan, ali mu se očita? Hočeš še kaj več, čedni pisar? Le pridi kar pol okno, saj imaš ti in tvoj pomagač prelepo vohunsko skušnjo, ki ti dela vso čast. Za danes pozdravi prijatelja Švorca! Amen bo šledil...

Trbovlje. Živa podoba pravega klerikale je Koruznik. Te dni je prišel ves zdelan s Koruznico domu, se zaril

en dan in prespal, nato hitro plačal Kljukcu eno mašo v dober namen, ker vé, da s tem nažene nekaj ubogih na duhu v svojo gostilno. In res, Kljukca ga je ubogal, kričal na vse pretege, da je Napoleon papeža s palico pretepel, zato so njegovim vojakom puške padale iz rok in sam se je moral v pasjih sanah voziti po Ruskem itd. itd. po stari lažnjivi navadi. Poslušal ga razen Jaje-Maridelna ni noben človek, še sam Koruznik je delal med govorom le račune, koliko slabega vina bo prodal. Potem je bila pojedina z duhovskim blagoslovom. Koruznik je prežal kakor pajk na muhe, koliko pivecev bo, in ko je videl, da se iznebi kakih 50 litrov vina, pri vsakem 20 K profita — torej okoli 1000 K čistega, je odšel svojemu prijatelju 100 kronic. Tako roka roko umiva in «kšeft» je «kšeft», naj bo z vinom, vero ali koruzo. V noči od 11. do 12. t. m. je imel Koruznik gostilno odprto do dveh zjutraj, dne 13. t. m. pa do polnoči, druge gostilne morajo pa biti zaprte ob pol desetih zvečer. Kaj je to?

Zdravstvo

NASVETI PROTI SLABEMU SPANJU.

Slabo spanje je ena najhujših nadlog, ki muči mnogo ljudi, in malo je drugih bolezni, ki se tako težko ozdravijo, kakor vkoreninjeno slabo spanje.

Uporabljanje vspavalnih sredstev je pa precej opasna stvar. Angleški politik Lord Harcourt je pred kratkim umrl, ker je zavžil čisto majhno količino drugače popolnoma neopasne vspavalnega praška. Vsled tega svari neki znameniti zdravnik pred uporabljanjem vspavalnih sredstev, ako jih ne predpiše zdravnik. Samo tolika količina, kakor jo predpiše zdravnik, se sme vzeti. Dober in vesten zdravnik se sploh težko odloči k temu, da predpiše vspavalna sredstva. «Oseba, ki se poslužuje teh sredstev, da si pribori spanje», pravi omenjeni zdravnik, «se nahaja v istem položaju kakor človek, ki si izposodi denar, pa ne ve, kako ga bo vrnil».

Najlažje seveda premagamo slabo spanje, ako se začnemo takoj spočetka, ko se pojavi, boriti proti njemu. Glavna vzroka slabega spanja sta skrb in strah, katerih seveda zdravnik ne more pregnati. Za one, katere tare slabo gmotno stanje, bi bilo seveda najboljšje sredstvo — bogata dedščina, ki se pa ne dobi na zdravnikov recept. Dobro sredstvo za spanje je sprememba zraka, zlasti ako se podamo k morju ali pa v gore. Takšno potovanje pa je danes mnogim onemogočeno. Zato naj se oni, ki slabo spi, vsak dan giblje precej časa v prostem zraku, da doseže telesno utrujenost, kar velja seveda le za one, ki delajo v zaprtih prostorih, t. j. za uradnike, obrtnike, učitelje itd.

Na deželi, kjer se ljudje gibljejo vedno le na prostem, je slabo spanje redke slučaj. Ako slabo spiš, menjaj prostor, kjer spiš, ali pa postavi posteljo v drugi kot. Glej, da boš imel noge vedno tople in blazine visoko podložene. Spat ne smeš iti s praznim, pa tudi ne s prenapolnjenim želodcem, temveč zavžij najkasneje ob 8. uri kako lahko jed, ako greš ob 10. uri leč, in izpij, predno se vležeš, kozarec vročega mleka. Tudi boš mnogo lažje zaspal, ako boš v sebi zbral vso trdno voljo, da hočeš spati.

TRI RESNICE O ALKOHOLU.

Če ti je alkohol vogelni kamen, tvojemu življenju kmalu bo amen! Alkoholna pijača zdravje zadavi, živino in gruntce kmalu pospravi! Kjer se pijančevanje ustavi, red in sreča se kmalu pojavi!

**Ne pozabite na brate
onstran mej!
Pristopite vsi k Jugoslovanski Matici!**

Kmetijski glasnik

DOL Z ŽELEZNO SRAJCO!

Kmetovalci smo konservativni. Radi se držimo starih navad na naši kmetiji, ker so preizkušene in dobre. Proti novotarijam smo radi nezaupljivi. Prav tako. Toda ta nezaupljivost mora imeti svoje meje. Pomniti moramo, da kmetijstvo vedno napreduje in da moramo s tokom časa tudi mi napredovati. Poleg starih izkušenj se napravljajo in nabirajo tudi nove izkušnje, in napačno bi bilo, ako bi se tem novim izkušnjam upirali, ako so boljše in ako obetajo več uspeha kakor stare izkušnje.

Tudi stare izkušnje so bile nekoč nove. Pomisliti moramo, da ves naš današnji kmetijski položaj z vsemi izkušnjami ni od pamtiveka, ampak da so nastajale te izkušnje v teku časa in da je napredovalo naše kmetijstvo od dobe do dobe. Tudi v zadnjih desetletjih so nastale razne nove izkušnje, ki so nam pomagale do napredka. Opozorim n. pr. le na naše vinogradništvo, in sicer zaradi tega, ker se ta napredek prav očitno vidi. Med našim starim in novim vinogradništvom je velika razlika! Po trtni uši napadene vinograde smo bili sicer prisiljeni na novo napraviti, tako kakor se sezida nova vas, če nam pogori, ali pri tem so se uporabile v naš prid različne nove izkušnje in naše vinogradništvo je danes v marsičem na boljšem. In tako se kaže napredek tudi v drugih smeréh. Vzemimo n. pr. le napredek, ki smo ga napravili v zadnjih desetletjih s pomočjo umetnih gnojil in s pomočjo novih izkušenj, ki jih imamo s temi gnojili. Tukaj so se kazali naši gospodarji skrajno bolj nezaupljivi, zlasti tudi zaradi tega, ker ni pritiskala na nje nobena sila. Nazadnje so se udali in mnogo dobrega se je že doseglo s pomočjo teh gnojil. In doseglo bi se še več, ako bi bili naši kmetovalci bolj poučeni o vrednosti in porabnosti raznih gnojil, in ako bi zaradi neizvedenosti ne čelali napak, ki plašijo in odvrčajo marsikoga od takega gnojenja.

In tako kakor pri obnovitvi vinogradov, pri vpeljavi umetnih gnojil, modre galice, tako se je treba otresti starih navad tudi pri drugih stvaréh, ako jih priporočajo novejšje izkušnje. Prilagoditi se moramo tem izkušnjam, ako nam obetajo boljše uspehe! To velja n. pr. tudi pri oranju na široke kraje in brez krajev. Po ugodnih legah se moramo otresti starokopitnega obdelovanja na ozke kraje, če hočemo letine povzdigniti. Če so se veliki posestniki lotili takega obdelovanja, zakaj se ne bi maloposestniki, ki smo dohodkov iz zemlje še bolj potrebni. Ker vemo, kako težko se naši gospodarji odločijo za take «preobrate» in ker smo po drugi strani prepričani, da bi z oranjem na široke kraje in brez krajev dosegli lahko veliko boljše uspehe kakor z oranjem na ozke kraje, zato kličemo našim kmetovalcem tudi v tem slučaju: Dol z železno srajco!

KMETSKI VRTOVI.

Po naših kmetih je vrtnarstvo še malo razvito. Majhni so vrtnički, ki jih vidimo po naših vaseh. Pa še ti niso tako obdelani, kakor bi bilo želeto. Majhna je izbira zelenjave, ki raste po teh vrtovih. Največ je videti solate in pese, potem zeljnih in pesnih sadik, par rastlin semenskega zelja. Za drugo zelenjavo skoraj ni prostora.

Pri nas se vrtna zelenjava premalo goji. Zato je pa tudi jedilni list pri kmetijski mizi tako enoličen. Poleti salatta in stročji fižol, pozimi repa in zelje, to je glavna zelenjava in prikuha na kmetih. Vzroka tej enostav-

ni prehrani sta poglavitno ta, da nismo vajeni drugi zelenjavi in nimamo poželenja po njej, v drugo pa tudi to, da je ne poznamo in da je naše gospodinje niso vajene pridelovati niti pripravljati. In kako dobro bi delo tudi kmetijski mizi, ako bi bilo nekoliko več premembe v prikuhi!

Pridelovanje dobre zelenjave zunaj na kmetih ovira nekoliko tudi pomanjkanje ugodnih prostorov in ugodne zemlje za vrtove. Za vrt je treba rodovitne in bolj rahle zemlje, bogate na črni prsti. Na taki zemlji nam zelenjava ugodno vspeva in daje dobre in okusne pridelke. Navadna ilovna zemlja je slaba za vrtno rastline in se mora z bogatim gnojenjem in mešanjem s cestnim blatom ali apnom in dobrim obdelovanjem sploh šele pripraviti za uspešno vrtnarstvo. Pri nas na kmetih bi morala biti vrtna zemlja vsaj tako dobra, kakor je zemlja na zelnikih.

Na kmetijskih vrtovih moramo pridelovati več vrst zelenjadi. Marsikje bi se dala tudi dobro v denar spraviti, n. pr. v okolici večjih mest in trgov, kopališč in letovišč, tovarn itd. Tam naj bi se kmetijski vrtovi ob ugodnih legah tudi povečali, da bo več uspeha, kajti zelenjad se danes lahko proda in za dobro ceno. Pa tudi kmetijska miza naj dobi več zelenjave. Poleg solate in endivije, česnja in čebule, peteršilja in korenjčka naj se prideluje tudi stročji grah in stročji vrtni fižol, kumare, zgodnjo zelje, ohrovt in kolerabe, paradižniki i. dr. To vse je važna in potrebna zelenjava za kmetisko kuhinjo kakor tudi za prodajo. Posebno važna je tudi zelenjava, ki se da za zimo spraviti ali na poseben način dalj časa ohraniti. Vsaka kmetijska hiša bi morala imeti primerno velik vrt, da bi se na njem lahko pridelovala vsa potrebna zelenjava za dom, in če je prilika ugodna, tudi za prodajo. V takih krajih, kjer se da zelenjava ugodno prodajati, je obratovati na gojenje vrtnarstva še posebno pažljivo in posebno skrb. Danes pa vidimo, da je naše vrtnarstvo celo v krajih blizu letovišč in kopališč še povsem nerazvito, tako da se mora celo poletna zelenjava iz tujih krajev k nam uvažati. Saj poletna zelenjava bi se lahko doma pridelovala! Napravimo tudi v tem pogledu en korak naprej!

ŽIVINOREJSKI ODSEKI, OZIROMA ODBORI.

Reja plemenjakov je danes prepuščena zgolj dobri volji posameznih živinorejcev. Žal, da je teh premalo in da visi vsled tega vsa reja in vsa preskrba potrebnih plemenjakov v zraku. Vprašanje popolnitve plemenjakov je slej ko prej neurejeno. Imamo že dolga leta zakon za povzdigo reje goveje živine, ki nalaga občinam potrebno skrb za vzdrževanje plemenjakov, ali kaj nam pomaga zakon, če se ne izvaja. Izvaja se le licenciranje. Kar je pa glavno, to je ostalo na papirju. Občine ne vrše svojih nalog. Občinski odbori se jih premalo zavedajo. Župan sam pa ne zmore vsega. Preveč se od njega zahteva. Dostikrat tudi sam nima potrebnega smisla za javno-potrebne zadeve naše živinoreje. Za izvajanje določil živinorejskega zakona bi morali imeti pri občini poseben izvršilni organ, ki naj bi prevzel vse posle, ki so potrebni, da se pomaga zakonu na en ali drug način do veljave. Tak živinorejski odsek naj bi štel par članov, samih vnetih in zavednih živinorejcev. Če imamo razne druge odseke, zakaj se ne bi še ta odsek ustanovil. Poleg enega odbornika naj bi štel še dva druga člana iz kro-

ga priznana dobrih in sposobnih živinorejcev. Ta odsek bi moral skrbeti za potrebna denarna sredstva. Zelo važna naloga njegova bi bila pa tudi ta, da bi vplival na preskrbo in na izpodrejo dobrih plemenjakov in da bi pridobival za to potrebo tudi naše živinorejce. Pod svojim nadzorstvom bi moral imeti vso občinsko bikorejo in rejo mrjascev in pomagati bi moral, da se ta reja vzdržuje v zadostnem številu in v primerni kakovosti in da se oddane živali pravočasno zopet nadomeščajo itd.

Dokler nimamo pri nas združništva in društvenega delovanja na tem polju zadosti razvitega, nam morajo občine pomagati! Živinorejski odseki bodo pri občinah lahko veliko dobrega dosegli, ako se bodo poverili pravnim rokam in ako se bodo člani takih odsekov prav poprijeli svojih nalog. Z dobro voljo in z marljivim in smotrenim delom se da veliko doseči!

Tam pa, kjer so občine premajhne in se kaže sploh premalo smisla in zanimanja za pospeševanje bikoreje, tako da je z občinami skoraj nemogoče računati, tam naj se pokličejo v življenje «okrajni živinorejski odbori», ki naj poslujejo za cel sodni okraj. Sestavljeni naj so iz primerne števila zavednih in priznanih živinorejcev celega okraja. Prav štajerska stran naše dežele, ki ima svoje okrajne zastope, bi bila pripravna za organizacijo takih živinorejskih odborov. Poleg «cestnih odborov» naj delujejo tudi živinorejski odbori, ker so ti tudi potrebni.

Storimo korak naprej! Vprašanje živinorejskih odsekov in odborov naj se pa spravi pri občinski seji, oziroma pri seji okrajnih zastopov na dnevni red, ker so nam ti izvršilni organi danes potrebni!

KDO NAJ IZPODREJA BIKE?

Vsi smo prepričani, da so dobri plemenjaki posebno važni, ako naj se reja goveje živine povzdigne. Ali ni čudno, da se pri vsem tem vendarle tako malo brigamo za rejo teh živali? Stvar izgleda, kakor da bi se ta reja ne tikala naših nalog! Ko je vendar ravno nasprotno resnica! Ko bi se morali vsi prav živo zanimati za to rejo in tudi potegovati, da se to vprašanje povsod uredi in povoljno reši! Povsod po občinah moramo priti tako daleč, da bomo imeli potrebne plemenjake v zadostnem številu in v primerni kakovosti na razpolago in da nam tudi naraščaja ne bo manjkalo!

Kdo pa naj izpodreja plemenjake? Za tako izpodrejo so poklicani vsi boljši naši živinorejci, ki imajo lepo in dobro plemensko živino, lepe in dobre moilzne krave, in ki prirejajo že sedaj lepe in dobre živali. Dosedaj so se z izpodrejo bikov pečali le bolj naše grajščine. Danes je pa treba, da se lotijo tega dela tudi tisti naši živinorejci, ki imajo veselje za to in lepo priliko. Teh nalog se naši boljši živinorejci ne smejo otresati s praznimi izgovori, da nimajo pravnih poslov itd. Nasprotno, nekak ponos bi morali zastaviti v to delo. Med poklicanimi živinorejci bi moralo nastati pravcato tekmovanje, kdo bo vzrejal lepše in boljše plemenjake. Pokazati treba, koliko zmore dobra volja in smisel, veselje in sposobnost za tako rejo! Potem bo napravljen tudi pri nas potrebn korak za napredek domače živinoreje. V kraj tedaj z našo malobrižnostjo in z našim izgovarjanjem! Koliko lepih telet potuje danes v mesnico, ki bi lahko dajala najboljši material za vzgojo lepe in dobre plemenske živine. In koliko dobrega za našo rejo smo na ta način že izgubili!

Ne odtegujmo se tedaj delu, ki ga neobhodno potrebujemo in ki se nam navsezadnje tudi dobro izplača. Saj so plemenske živali v svojih cenah sploh dosti višje kakor je pa navadna živina, ki jo imamo za užitek. Teleta, ki jih dobimo po dobrih plemenjakih in dobrih kravah, naj se skušajo ohraniti za pleme, da preneso svoje dobre lastnosti zopet naprej na svoje potomce in da bo mogoče na ta način uspešno vplivati ne le na ohranitev dobrega plemena, ampak tudi na izboljšanje plemena. Takih telet ni rezati in oddajati v mesnico, kakor se to žal od nekdanj in naprej in naprej dogaja!

Pomagajmo si iz lastnih moči do dobrih plemenskih živali in ugodni uspehi se nam bodo v doglednem času pokazali. Pospešujmo domačo vzrejo!

PROČ S TRAVNIŠKIM MAHOM!

Mah se je v zadnjem času po naših travniških legah silno razpasel. Vidimo ga skoraj povsod po travniških, po mejah in drugih travniških prostorih. Povsod, kjer trava raste, ga je dosti. Škoda, ki jo mah dela, je silno velika. Že pri enem posestniku prizadeva veliko škode, kaj šele po celih travniških legah, po celih vaseh in okrajih! Ogromna je škoda, ki jo utrpi s tem naše kmetijstvo in naša živinoreja. Koliko več bi se lahko pridelalo krme za našo živino, ako bi se iznebili tega nadležnega plevela! Sto in stotisoče vrednosti bi se lahko pridobilo za naše kmetijstvo. V presoji te škode in njenih posledic smo žal vse preveč površni in zato tudi premalo dovzetni za izdatno preganjanje tega plevela. Nekateri celo mislijo, da je mah koristen, ker pridržuje vlago in dela s tem travniško rušo bolj vlažno, kar ugaja travniškim rastlinam.

Seveda je tako domnevanje prazno. Travniški mah je po vsem svojem življenju in po svoji rasti pravcata zajedalka travniškim rastlinam. Zato pa tudi vidimo, da postaja travniška ruša toliko bolj redka, kolikor več mahu se na njej nahaja. Zlasti se umikajo mahu dobre trave, pa tudi detelja in druga zelišča. Mah jih izpodriva in izpodjeda, ker jim jemlje potrebne pogoje za uspešno rast. Mah, ki pokriva travniška tla, zapira zemlji in rastlinskim koreninam potrebni dohod zraka, toplote in tudi vlage. Vode se mah najprej sam napije. Šele odvišna moča gre v zemljo. Pod mahom je zaradi tega zemlja bolj mrtva, manj delavna in vsled tega tudi manj rodovitna. Vse to je pa krivo, da izmirajo dobre trave in detelje, ki so potrebne odprte, delavne in rodovitne zemlje.

Uvažujmo vse to in ne trpimo, da bi nam delal po naših travniških prostorih še dalje tako škodo kakor nam jo dela danes. Zatirajmo ga z vsemi silami! Uničujmo ga z ostro brano in z grabljami. Preganjajmo ga pa predvsem tudi s tem, da travnike dobro gnojimo. Mah in gnoj sta si sovražnika in se ne trpita. Na gnojenih travnikih se mah sam umika.

Skrbimo tedaj, da se z mahom poraščena travniška ruša s pomočjo gnojenja okrepi. Dobra travniška ruša je čista od mahu in je bogato obraščena z dobrimi travami, deteljami in drugimi zelišči. Na stotine metričnih centov se bo lahko več nakosilo, ako se bomo znebili nadležnega mahu. Prav v zatiranju mahu moramo po premnogih travniških legah zazreti tisti pripomoček, s katerim se bo dalo izdatno povzdigniti naše košnje in naše travniške dohodke.

HLEVSKI GNOJ NA TRAVNIKU.

Po krajih, kjer pridelajo dosti gnoja, ga vozijo tudi na travnike. Navadno mislimo, da je hlevski gnoj za travnike manj vreden kakor za njive, zato ker ga ni moči spraviti v zemljo kakor na njivi, ampak ker se ga le po vrhu raztrosi. V takem slučaju pa ne pride do popolnega učinkovanja. Res je to. Vendar moramo pritrrditi, da je hlevski gnoj tudi na travnikih velekorišten in več vreden, kakor si navadno predstavljamo. Zato je tudi tako travniško gnojenje s hlevskim gnojem vse hvale vredno.

Hlevski gnoj, ki smo ga zvozili in raztrosili jeseni po travniku, vpliva zelo ugodno na rodovitost travniške ruše, ki se po takem gnojenju izboljša v vsakem oziru. S tem, da ga izpirata dež in snežnica, učinkuje skoraj tako kakor gnojnica, in ker ima hlevski gnoj tudi več fosforove kisline v sebi, vpliva hlevski gnoj tudi s pomočjo te redilne snovi. To je prvi ugodni učinek takega gnojenja. Seveda čim boljši je hlevski gnoj, tem večji bo tudi uspeh takega gnojenja. Droban, masten gnoj se v tem slučaju bolj priporoča. Uspeh se ravna slednjič tudi po tem, koliko je bilo moče, ki je izpirala gnojilne snovi v zemljo. Učinek takega gnojenja se pozna že zgodaj spomladi. Taki travniki nam hitro in bujno ozelene.

Drug važen učinek je ta, da ostane po takem gnojenju vse polno gnojilnega zdrobu in mrvic na površju zemlje in s temi vred še vse polno redilnih snovi, črne prsti in različnih bakterij ali glivic, ki oplojajo zemljo, jo delajo bolj rodovitno in bolj delavno. Ta učinek hlevskega gnoja je veliko vreden za izboljšanje travniške rodovitnosti in je ta vpliv še večji kakor pri gnojnici. Prav v tem se tudi bistveno loči učinkovanje hlevskega gnoja na travniku v primeri z učinkovanjem raznih umetnih gnojil, ki jih danes rabimo.

Poleg teh glavnih prednosti je omeniti pa še to, da se travniška ruša pod odejo hlevskega gnoja veliko bolj varuje pred vplivi neugodne, ostre zime kakor če ostane gola in brez snega. Taki travniki nam spomladi najprej ozelene.

Spričo teh ugodnosti je le želeti, da bi se po naših živinorejskih krajih pridelovalo toliko gnoja, da bi bilo mogoče vsako leto vsaj četrtno travnikov pognojiti s hlevskim gnojem, tako da bi prišli v teku vsakih štirih let vsi travniški prostori na vrsto. V ostalih letih naj bi se gnojilo pa z gnojnico in umetnimi gnojili, tako da bo mogoče vzdrževati te naše najvažnejše kulture pri trajno dobri rodovitosti.

Gospodarstvo

— Vrednost denarja. Dne 28. marca se je dobilo: za 308 do 319 naših kron en dolar, za 570 do 600 naših kron 100 češkoslovaških kron, za 1615 do 1632 naših kron 100 laških lir, za 40 naših kron 100 madžarskih kron, za nad 4 naše krone 100 avstrijskih kron.

— Obtok bankovcev. V naši kraljevini je bilo 15. marca v obtoku za 4 milijarde 703 milijone 728 tisoč 510 papirnatih dinarjev. Kovinsko kritje je znašalo 396 milijonov 343 tisoč 806 dinarjev 40 par.

— Izvoz slovenskega vina v Češkoslovaško. Kot odposlanec Slovenske kmetijske družbe na češkoslovaško-jugoslovenski trgovinski anketi, ki se je vršila pred kratkim v Pragi, sem proučil razmere na češkem vinskem trgu in zapreke, ki ovirajo izvoz našega vina v Češkoslovaško, kakor tudi, kako bi bilo te ovire odstraniti. Da interese o vsem tem osebno informiram, sklicujemo sestanek interesentov

za izvoz vina iz vse Slovenije v Celju na dan 2. aprila ob 2. popoldne v Narodni dom. Ker je stvar zelo važna, vabim zlasti vsa vinarska, kletarska in gospodarska društva, zadruga in vinske trgovce, ki se bavijo z izvozom vina, dalje večje vinogradnike in pa tovariše strokovnjake, da se zanesljivo udeležijo tega sestanka. Na delo, dokler je čas! — B. Skalič.

— Občni zbor Hmeljarskega društva za Slovenijo v Žalcu se je vršil 25. marca. Zborovanje je bilo dobro obiskano od savinjskih hmeljarjev. Obravnavala so se mnoga važna vprašanja gojenja in prodaje hmelja. Na predlog žalskega župana Vabiča in dr. Kalana se je sklenilo zaprositi v Beogradu, da se osnuje v vladi mesto konzulenta, ki bi zastopal interese hmeljarjev pri pogajanjih o trgovinskih pogodbah. Društvu želimo mnogo uspeha.

— Plemenski sejem za bike v Št. Jurju ob južni železnici. Zaradi lažjega nakupa plemenskih bikov pšenicosive pasme v starosti od 1 in četrt do 2 let bo v sredo dne 19. aprila plemenski sejem v Št. Jurju ob juž. žel. Nakupovali se bodo plemenski bikovi za prosilce, ki so se lani priglasili pri Kmetijski družbi iz celjskega, vranskega, sevniškega in konjiškega okraja. Plačevale se bodo cene, višje od mesarskih. Sejem se začne ob 10. uri. Vzrejevalci lepih bikov iz tamošnjih okrajev se opozarjajo, da morajo biti prignani bikovi čedno osnaženi in opremljeni z živinskimi potnimi listi.

— Cene žitu v Somboru so bile 21. marca za 100 kg sledeče: pšenici 1780 do 1800 K, koruzi 1320 do 1340 K, ovsu 1280 do 1320 K. Moka št. 0 je bila po 25 K za 1 kg. Otrobi so stali 1020 K za 100 kg. Cene pšenici zopet rastejo. To naraščanje pa ne bo dolgo trajalo, ker se obeta letos dobra letina. Izgledi na dobro žetev bodo cene spet znižali.

— Zagrebški tedenski sejem dne 22. marca: Cene: živina (za kg žive teže): drugovrstni voli 28 do 32 K, tretjevrstni 24 do 28 K, drugovrstne krave 25 do 27 K, tretjevrstne 22 do 24 K, mlada živina 26 do 28 K, teleta prvovrstna 34 do 35 K, drugovrstna 30 do 32 K, prvovrstne svinje 58 do 62 K, drugovrstne 50 do 52 K, tretjevrstne 46 do 48 K; krma (za 100 kg): seno 800 do 900 K, slama 600 do 800 K.

— Konjski in svinjski sejmi v Sevnici. Sevnici ob Savi so dovoljeni konjski in svinjski sejmi. Prvi tak sejem se bo vršil dne 3. aprila 1922. poleg živinskega sejmišča. Pričakuje se obilna udeležba.

— Poljedelski svet v Beogradu. Minister Pucelj je sklical za 20. marca v Beograd poljedelski svet, ki razpravlja o načrtih zakonov o proučevanju nalezljivih bolezni, o ureditvi živinozdravniške službe, o ukrepih za napredek v živinoreji, o poljski produkciji, o uvozu in izvozu, o prometu, o preskrbi in domači produkciji cepiva za zdravljenje živne, o pobijanju nalezljivih bolezni itd. Delo se vrši v več sekcijah.

— Letošnja letina obeta pri nas doslej še vse dobro. Zadnje deževje je zelo koristilo zlasti v onih krajih naše države, kjer se lanska suša še sedaj pozna. Upajmo sedaj, da ne bo nastopil nenaden mraz, ko bo zelenje poglano. O povoljnem vremenu poročajo tudi iz večine drugih držav. Izgledi na letino so po celem svetu precej povoljni, samo Amerikanci se nekoliko pritožujejo in Rusi so vsled velike lakote premalo zemlje posejali. Kakor pa ravno poročajo, se Rusi trudijo, da bodo spomladi zasejali zamujeno. Večje množine semena za jaro žito so si že nabavili v Argentini in Južni Ameriki. Radi izgledov

na dobro letino so cene koruzi na svetovnem trgu padle, tudi cene drugim žitaricam se bodo najbrže znižale.

— Obrtna razstava v Mariboru. Slovensko obrtno društvo v Mariboru priredi veliko pokrajinsko obrtno razstavo, katere se bodo lahko udeležili vsi obrtniki in industrijalci kot razstavljalci, ki imajo svoje bivališče na ozemlju Slovenske Štajerske, v Prekmurju ali v Mežiški dolini. Razstava se bo vršila v času od 8. do 17. septembra t. l.

— Vprašanje železniške zveze Beograda z morjem. Neka ameriška družba je stavila naši vladi ponudbo, da zgradi železnico iz Beograda do Jadranskega morja. Družba bi imela železnico 80 let v svoji posesti, narkar bi progo kupila naša država. Načrtov za zgradnjo proge se je objavilo več. Nekateri zahtevajo, naj konča proga pri Boki Kotorški, drugi so za Klek in nekateri za Split. Dolžnost je merodajnih činiteljev, da načrte dobro proučijo in se šele potem odločijo za načrt, ki je najbolj pripraven.

— Osnovanje produktne borze v Ljubljani. Ministrstvo trgovine in industrije je dovolilo osnovanje produktne borze (borze s poljskimi pridelki) v Ljubljani.

— Premog v Sloveniji. Lansko leto se je nakopalo v Sloveniji 1.248.018 ton premoga, od tega v premogovnikih Trboveljske premogokopne družbe 994.473 ton, torej celih 78 odstotkov.

— Vrednost boljševiškega denarja je razvidna iz tega, da velja v Rusiji en ameriški dolar kar celih 450 tisoč sovjetskih rubljev.

Beleške

+ **Klerikalci bi radi razbivali shode.** Samostojna kmetijska stranka je imela v soboto in nedeljo več shodov po Sloveniji. Nekateri so obiskali tudi klerikalci, hoteč jih razbiti, toda so povsod naleteli na slabo. Buren je bil zlasti shod pri Sv. Lenartu. Tega se je udeležilo okoli 600 ljudi, med temi kakih 180 klerikalcev pod vodstvom znanega Žebota. Hoteli so shod preperečiti z divjim vpitjem. Minister Pucelj jih je končno pripravil k molku in v dolgem govoru razkrinkal korupcijo in nedelo klerikalcev. Poslanec Žebot mu ni znal ugovarjati zato pa je prav na divjaški klerikalni način h koncu ponovno naščuval svoje pajdaše, da so začeli žvižgati in vpiti. Značilno je zlasti to, da se je Žebot sramoval klerikalnega «Slovenskega gospodarja» in zatrjeval, da že dve leti ni napisal vanj niti črke. Verjamemo, da je bilo celo Žebota sram takšne pisave, kakršne se poslužuje «Slovenski gospodar», ki je res sramota za Slovence. Uspeli shodi samostojnih kmetov so znak, da se napredna misel na deželi uspešno zoperstavlja klerikalizmu.

Prosveta

Znani Sienkiewiczovi romani v novem prevodu. Ker so vsi Sienkiewiczovi romani v slovenskem prevodu „Z ognjem in mečem“, „Potop“, „Gospod Volodijovski“, „Križarji“ in „Quo vadis“ (razun „Rodbina Polaneških“) razprodani, se je Tiskovna zadruga v Ljubljani na sploš željo odločila, da poda te Sienkiewiczove romane v novem prevodu prof. Moleta, ako se priglasijo zadostno število naročnikov. Tiskovna zadruga bo izdajala romane v presledkih v snopičih in sicer naročnikom za ceno približno 6 dinarjev snopič, kar je pri današnji draginji zelo poceni. Začetek bo otvoril roman „Z ognjem in mečem“. Priglasite se *potom dopisnice kot naročniki na Sienkiewiczove romane „Z ognjem in mečem“.*

Priglasite naj se pošiljajo na *Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Prešernova ulica 54.* Glejte tozadevni oglas na zadnji strani!

Sokolstvo

SOKOLSKI DOM NA BLEDU.

Poroča se nam, da je pričel Sokol na Bledu s pripravo gradbe svojega doma, ki naj bo že letos dograjen. G. Kenda je podaril Sokolu 5000 m² prostora na lepem kraju, odkoder bo razgled na Triglav in blejski grad. Poleg stavbe bo prostorno telovadišče, pri pravno za velike prireditve in župni izlete. Stavba bo imela vso moderno opremo, ki bo odgovarjala vsem sokolskim in prosvetnim potrebam.

Napredni Bleščani požrtvovalno delajo za izvršitev načrta, premožnejši med njimi so že prispevali v denarju, lesni trgovci pa z darjtvami v materialu. Zelo je zaposlen tajnik Sokola, zavodni naš rojak iz Koroške, zobozdravnik gosp. dr. Janežič.

Napredna, Sokolstvu naklonjena javnost se prosi, da odpre roke in doprinese žrtev po svoji moči za veliko sokolsko in splošno kulturno nalogo, ki ji ima služiti novi dom. Zoostati ne smemo za drugimi kraji. Sokolski dom mora biti Bledu v ponos!

PET RESKIH FAŠISTOV PRIJETIH NA NAŠEM OZEMLJU.

Dne 23. okoli 6. ure popoldne je prestopilo 7 reških fašistov, na čelu jim reški diktator Cabrana, našo mejo blizu Sv. Ane. Od te sedmorice jih je troje, med njimi italijanski poročnik Viole, podpredsednik vojaške vlade na Reki, dospelo skrivoma v slabih civilnih oblekah v predsobo gostilne Lučić, ki se nahaja tik ob naši meji. V tej gostilni je zborovala reška konstituanta pod predsedstvom predsednika reške vlade Zanelle. Seja se je končala malo pred prihodom fašistov in predsednik Zanelle se je odpeljal z avtomobilom.

Poročnik Viole, ki je živel dalje časa v Skrijevju, razume par hrvaških besedi in je vprašal v slabi hrvaščini: „Odje je Zanelle?“ Ko je to vprašal, je prišlo iz sobe par stražnikov, ki so začeli, čim so spoznali Viole, kričati: „Fašisti, fašisti!“

Prisotni policijski komisar Persič je takoj priskočil in zaklical: „Roke gori!“ Viole teh besed ni hotel razumeti, češ da govori samo italijanski. Nato mu je zaklical komisar v italijanskem jeziku, naj se poda in je urno zgrabil Viole, dočim so stražniki prijeli ostala dva. Vse tri so skrbno iskali in so našli tri njih razun bodal in pištol-repetirk tudi 14 bomb.

Medtem sta prispela še dva fašista, da priskočita na pomoč onim trem. Stražniki pa so ju takoj opazili in vjeli. Cabrana in še eden fašist pa sta pravočasno pobegnila.

Ljudstvo je bilo na predrzne fašiste silno ogorčeno in bi jih pobilo, da jih niso branili prispeli orožniki. Ti so jih prepeljali najprej v Bakar, potem pa v zagrebške zapore. Imenujejo se Viole, Carpinelli, Bella, Duadero in Murolo. Murolo je znani organizator fašistovskega terorja na Reki in eden glavnih voditeljev fašistov, ki so zasedli baroško luko. Vseh pet pride pred sodišče.

Pred ogledalom lahko vsakdo sleherni dan opaža, kako se izgleda lepše in mlažje, ako se uporablja lekarnarja Fellerja že čez 25 let priljubljena in priznana sredstva za gojitev lepote, kakor Fellerjevo «Elsa»-pomado za lice, Fellerjevo «Elsa»-Tanoehina-pomado za rast las; 2 lončka ene vrste teh pomad s poštino vred 52 K; Fellerjevo «Elsa»-lilijino mlečno milo, najboljšo milo lepote, 4 kosi poštine prosto 98 kron. Evgen V. Feler, Stubica donja, Elsa trg 360 (Hrvaško).

Novosti

* **Minister dr. Žerjav v Ljubljani.** Minister za socialno skrbstvo dr. Žerjav se je vrnil iz Dubrovnika v Ljubljano. Njegovo zdravstveno stanje je znatno boljše. Zaenkrat ostane minister v Ljubljani, potem, ko bo toplejše vreme, pa se poda za nekaj časa na Gorenjsko.

* **Kot dan poroke kralja Aleksandra z rumunsko princezo Mariolo** je končno veljavno določen 1. junij.

* **Prihod romunske kraljice v Beograd.** V nedeljo prispe romunska kraljica Marija, mati naše bodoče kraljice v Beograd. Na postaji jo bo sprejel naš kralj Aleksander, naša vlada in predsedstvo mestne občine beograjske. Stanovala bo v starem kraljevem dvorcu. V Beogradu ostane dva dni, nakar odpotuje v Dubrovnik, kjer ostane kakih deset dni.

* **Predsednik demokratske stranke Ljuba Davidović poseti v Veliki noči Zagreb,** od koder pride tudi v Ljubljano.

* **Lavantinski knezoškof dr. Mihael Napotnik †.** V torek popoldne je umrl v Mariboru lavantinski knezoškof dr. Mihael Napotnik. Bolehal je že celo vrsto let na črvesnem raku, kateremu je sedaj podlegel. Pokojni knezoškof je bil rodom iz Tepanja pri Konjicah, sin kmetijskih starišev. Bil je vedno Slovenec, dasiravno se kot bivši dvorni kaplan na Dunaju ob prevratu ni mogel takoj spoprijazniti z novimi razmerami. Pozneje pa je obračunal s preteklostjo in postal dober Jugoslovčan. Njegov pogreb se bo vršil v ponedeljek ob osmih. N. v m. p. — Kdo bo njegov naslednik kot lavantinski škof, se še ne ve. Nekateri pravijo, da pride kot najresnejši kandidat v poštev bivši tržaški škof dr. Karlin.

* **Sestanka Male antante v Ljubljani ne bo.** Sestanek našega, češko-slovaškega, rumunskega in poljskega zunanjega ministra se ne bo vršil v Ljubljani, temveč se bodo ministri sestali 8. aprila v Genovi pred konferenco.

* **Priprava novega šibeniškega škofa.** Te dni je bil novi šibeniški škof v nazvočnosti ministra za vere dr. Krstija svečano prisvojen od kralja Aleksandra I.

* **Smrtna kosa.** V soboto 25. t. m. je umrl v Ljubljani velik narodnjak, znani Simon Gregorčičev dobrotnik, notar Ignacij Gruntar, v starosti 77. let. Pokojnik je bil dobro znan kot vesten v službi in kot kremenit značaj v solnčni naši Gorici, Tolmini, Kobariču, v Logatcu, zlasti pa v Ribnici na Dolenjskem, kjer je živel do začetka svetovne vojne. Iz Ribnice je odšel v Ljubljano in se nastanil v svoji vili, kjer je preživel v miru svoja zadnja leta. Blag mu spomin! — Dne 23. t. m. je umrl v Mariboru Jože Mlakar, star 91 let. Pokojnik je bil stara slovenska korenina. Bil je vedno zdrav in ni poznal nobene bolezni, zato pa je tudi dosegel izredno visoko starost. Z njim je legel v grob zopet eden od tako maloštevilnih Radeckijevih veteranov. Bil je vedno narodnjak in dočkal je tudi osvobodjenje Slovencev, kar je bila vedno njegova vroča želja. Bodi mu zemljica lahka!

* **V Ameriki sta umrla Josip Govekar iz Laz pri Planini in Josip Rožič iz Rožičvrha pri Črnomlju.**

* **Novice iz Amerike.** V Euclidu je umrla 21letna Marija Zagore. — V Collinwoodu je umrl tajnik društva «Mir» Vinko Blaško. — Dne 4. marca je minilo 14 let, odkar je pogorela šola v Collinwoodu, 171 otrok je zgorelo takrat v šoli. Med temi otroci jih je bila večina slovenskih. — 1165 prošenj je bilo vloženih v mestu Clevelandu za razporoko tekem prvih dveh mesecev letošnjega leta. — V Clevelandu je bila zvečer napadena Franciška Levec od nekega slovenskega fanta, ki se bo moral zato zagovarjati pred sodiščem. — Hudau eksplozija plina je nastala v stanovanju Karla Smoleta v Clevelandu. Mati in dve hčerki so dobile težke poškodbe. — V domovino se vrne iz Amerike Josip Tekavčič, primorski rojak. — V Clevelandu se zida poslopje Med-

narodnega stavbinskega in posojilnega društva, ki je slovensko podjetje. Delo je prevzela domača tvrdka Satkovič.

* **Absolventi kmetijskih šol, izvevra poklicu.** Pišejo nam: Večkrat se razpravlja po časopisih, da vzgajajo naše kmetijske šole same orožnike in financarje. V največ slučajih to seveda ni resnica, akoravno se nekateri dobi-jo. Vprašamo dotične dopisnike, ki se za to stvar toliko zanimajo, kaj naj pa končno počnejo absolventi, ki nimajo svojih domov, ali pa kjer je več otrok pri hiši, ako ne dobijo nikjer za izbrani poklic primerne službe. Poznamo jih res nekaj, ki so pri orožnikih, pa iščejo službe že več let pri kmetijstvu, toda je ne dobijo. No in ali naj bi ves ta čas bili brez vsakega zaslužka? Da bi pa hodili v poletju kot navadni težaki na dnino, v zimskem času pa beračili, ker takrat nitj težaka nihče ne sprejme v delo, ali da bi služili kot hlapeci, za to pa vendar ni potrebna kmetijska šola in zato tudi ni nihče obiskoval dve do tri leta kmetijske šole. Pozivljamo vse dotičnike, ki so se in ki se še za stvar zanimata, da preskrbite vsem nekdanjim gojencem kmetijskih šol brez domov, ki se nahajajo sedaj, bodisi pri orožnikih ali financarjih, primerno službo pri kmetijstvu, za kar vam bodo ti iz srca hvaležni ter rade volje zapustili svoja dosedanja službena mesta.

* **Letošnji Veliki petek bo v Jugoslaviji dan ruske gladne dece.** Patrijarh Dimitrij je objavil razglas vsem cerkvenim oblastem v Jugoslaviji, da bo letošnji Veliki petek dan ruske gladne dece in da se bodo omenjenega dne zbirali darovi za gladojuče ruske otroke.

* **Oskrbovalnice v bolnicah so se zvišale.** V ženski javni bolnici v Novem mestu se je zvišala dnevna oskrbovalnina za III. razred na 10 dinarjev, za II. razred na 35 dinarjev in za I. razred na 50 dinarjev. Ravnotako se je zvišala oskrbovalnina v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji z razliko, da se plačuje v III. razredu 9 dinarjev. V kratkem se bo tudi v ostalih bolnicah in zavodih Slovenije oskrbovalnina zvišala.

* **Novozgrajeni most čez Muro pri Veržetu, oziroma Dokleževju bo 9. aprila slovesno izročen prometu.**

* **Karel Habsburg bolan.** Iz Londona poročajo, da je Karel Habsburg obolel na hudi griži. Z Dunaja pa prihajajo vesti, da bolezen ni resne narave.

* **Povratak vojnih ujetnikov iz Rusije.** Preko Vladivostoka in Trsta je dospelo te dni 107 oseb, med njimi 44 žen in otrok. Eden ujetnikov je pripeljal rusko ženo s šestimi otroci.

* **Potres v Srbiji.** V petek, dne 24. t. m. popoldne ob pol 2. je bil precej močan potres v Srbiji, ki so ga čutili zlasti v Beogradu in bližnji okolici. Potres je povzročil mnogo strahu in škode, zahteval pa je tudi več človeških žrtev. Močan potres so čutili tudi v Zemunu, Vranju, Pirotu, Nišu, Sabeu, Požarevcu, Smederovem, Valjevu, Arangjelovacu in Jagodini, a tudi v Vel. Bečkerek (Banat), Sarajevu in Skoplju.

* **Precejšen sneg je zapadel na Marijin praznik po južnem Štajerskem.** V dolini je sneg sproti izginjal, dočim je na visokih gorah ostajal. Pohorje je izgledalo kot sredi zime.

* **Narastle reke.** Zadnje dni so vsled deževja močno narastle Sava, Ljubljanska, Savinja, Voglajna in druge reke. Ponekod so preplavile polja, vrtove in travnike ter napravile mnogo škode.

* **Rimski grobovi v Beogradu.** V Knez Mihajlovi ulici v Beogradu so odkrili te dni poleg poslopja monopolne uprave več rimskih grobov. V nekem grobu so našli tudi nož iz časa rimskega cesarja Avrelija, ki je bil rodom iz Srema.

* **Odpri grobovi.** Te dni je v Sarajevu neki stražnik v bližini enega od številnih muslimanskih pokopališč začutil neznosen smrad in ko je pregledal pokopališče, je našel kakih deset grobov odprtih. Mrlič so bili gotovo

pokopani v ostri zimi v zamrznjene plitke grobove; pri južnem vremenu je zemlja zdrsula z desk in tako so se pokazali mrlič.

* **Vihar prevrnil jadrnico.** Med Šibenikom in Rogoznico je prevrnil vihar malo jadrnico. Utonili so en vojak, en ruski obmejni stražnik in en otrok.

* **Ustrelil se je bivši avstrijski oficir, Italijan Casagrande,** ki je ob izbruhu svetovne vojne postrelil 16 nedolžnih žrtev. Kaznoval je samega sebe.

* **Obsojeni vojn.** V Zagrebu je bil v petek posestnik Omer Vrbič iz Bosne zaradi vohunstva obsojen na eno leto zapora.

* **Ponovno je bil aretiran znani Varlec Podgorski,** ki je bil pred celjsko poroto oproščen kot nesoudeležen pri umoru orožnika Maverja. Aretirani Varlec je baje osumljen, da je pomagal pri nekem roparskem vlamu, ki se je pred petimi leti izvršil v Župelovcih pri Brežicah v Figelmüllerjevo trgovino.

Iz raznih krajev

* **V Mostah pri Ljubljani** so potegnili iz Ljubljance truplo okoli 60 let starega neznanega moža. Neznavec je baje pri mestni klavnici skočil v Gruberjev prekop.

* **V Dvoru pri St. Vidu nad Ljubljano** je spravljala posestnica Franciška Bončar doma na oder otepe. Ko je šla po lestvi, je padla vznak in si zvilila pri padcu levo nogo.

* **Na Vrhniki** si je zlomila Marija Krašovec, posestnikova žena, pri padcu raz lestve desno roko.

* **Pri Podnartu na Gorenjskem** so orožniki našli nedavno ob treh zjutraj na več moških, ki so nesli težko vrečo moka. Ko so neznanec zagledali orožnike, so pobegnili, ukradeno moko pa pustili ležati na tleh.

* **V Komendi** je bil nadučitelj v otrok med poukom ranjen od součence in to v pričo znane klerikalne učiteljice, ki se je dogodku še smejala. To je šad brezvestnega hujšakstva onih, ki imajo vero na jeziku, a v srečo osvraštvo do bližnjega. Temu bo treba storiti enkrat konec, ker drugače ne bo varno pošiljati otrok v poduk k takim ljudem.

* **V Litiji** so doslej neznan tatovi vlomil v Damjanovo trgovino in pokradil raznega blaga v vrednosti 16.000 kron.

* **Na Rakeku** je povozil vlak carskega uradnika Andreja Klemenčiča, ki je obležal na mestu mrtev. N. v m. p.!

* **V Vižmarjih pri Ljubljani** je po nesreči obstrelil posestnikov sin Vinko Arhar nekega Miho Novaka v desno roko.

* **V Trziču na Dolenjskem** je neznan tat vlomil v cerkev Sv. Trojice in odnesel monštranco, ciborij in razne cerkvene posode.

* **Na Bledu** so vlomili neznan tatovi v vilo Terezino in odnesli večjo množino perila.

* **V Kranju** so neznan zločinci vlomili pred par dnevi v pisarno tvornice «Vulkan» in odnesli težko blagajno, v kateri pa je bilo samo okoli 2000 K denarja.

* **V Velikih Laščah** je umrl trgovec Ivan Ramovš. N. v m. p.!

* **V Planini pri Rakeku** se je Antonija Turk, delavka na parni žagi, pri delu užagala v levo roko.

* **V Dobrničju** je posestnik Franc Kek doma napregel konja. Konj se je nenadoma splasil in ga brcnil s tako silo v spodnjo čeljust, da mu jo je zdrobil.

* **V Nemški Loki** je bil napaden posestnik Rudolf Gestl od dveh fantov, ko se je vračal s sejma. Lopova sta mu odnesla ves denar. Pobegnila sta v črnomaljski gozd.

* **V Knežaku na Krasu** je bil izvoljen za župana absolvirani pravnik Josip Trošt.

* **Ne Prežanjskih njivah** je popravljal posestnik Franc Potrebin domačo streho. Vsled nepredvidnosti je padel na tla in si zlomil levo nogo.

* **V Studencih pri Mariboru** je padel delavec kurilnice južne železnice Rudolf Virnaj z gugalnice in si pri padcu zlomil desno nogo.

* **V Brežicah** bo odprl v kratkem novo lekarno g. Mihelič iz Čateža.

* **V Št. Vidu pri Grobelnem** je umrl 96letni I. Čaks. N. v m. p.!

* **V Limbušu pri Mariboru** je neznan tat vlomil v tankajšnji poštni urad in odnesel za več tisoč dinarjev znamk.

* **V Fali** so vdrl vlomilci v prošljalno Konzumnega društva in odnesli za 18.000 dinarjev manufakturnega blaga. Policija je vlomilcem že za petami.

* **Pri Sv. Trojici v Halozah** je umrl tamošnji župnik Peter Žirovnik iz reda očetov minoritov, narodni mučenik, ki je ob začetku svetovne vojne moral v zapor radi svojega jugoslovanskega prepričanja. Bodi mu zemljica lahka!

* **V Ptujju** je umrl nenadne smrti občinski odbornik soc.-dem. stranke Srečko Auer, star 29 let. N. v m. p.!

* **V Bodoncih v Prekmurju** sta sestri Franciška Makari in Terezija, omožena Veron, ter slednje mož umorili očeta 54letnega Miho Makarija. Podivjani zločinci so že v rokah pravice.

* **Pri Ptujju** so potegnili iz Drave truplo železniškega aspiranta Ivana Perko, ki je pred par tedni napravil iz Maribora zlet v Limbuš, s katerega se pa ni več vrnil. Perko je nedvomno izvršil samomor.

Po svetu

* **Poplava Donave.** Iz Bukarešte, glavnega mesta kraljevine Romunije, poročajo, da je v Dobrudži poplavila Donava ogromna ozemlja ob obrežju. Mnogo vasi je čisto pod vodo. Škoda je ogromno, ljudskih žrtev k sreči ni.

* **Število prebivalstva v Pragi.** Praga, glavno mesto češkoslovaške republike, šteje po najnovejših uradnih podatkih 676.857 duš; od teh je 624.744 Čehoslovakov, 31.751 Nemcev, ostali prebivalci se porazdele na druge narodnosti.

* **Vidno označenje zločincev v Bolgariji.** Bolgarskemu sobranju (narodni skupščini) je predložen zakonski načrt, glasom katerega naj bi se vsi zločinci vidno označili na obrazu (tetovirali), da se tako olajša orožnikom izsledovanje.

Zanimivosti

O UMORU RUSKE CARSKÉ ROBBINE.

Iz Jekaterinburga, kjer se je leta 1918. izvršila žaloigra ruske carske rodbine, je ugleden švedski list priresel zanimiva odkritja, ki spodbijajo vse dosedanje govorice o grozni usodi ruske carske rodbine. Ta odkritja prihajajo od uglednega meščana jekaterinburškega, rodom Šveda, ki živi že dolgo vrsto let v Jekaterinburgu, in je bil očitavec usodepolnih dogodkov.

V svojem poročilu omenja na kratko jekaterinburški meščan prihod carja, carice, dr. Botkina in ostalih članov carske rodbine v aprilu leta 1918., izgon posestnika Ipalijskega iz njegove hiše, v katero so boljševiki zaprli carsko rodbino. Kaj se je dogajalo v tej hiši, je težko ugotoviti. Rusi imajo v takih stvareh neverjetno živahno fantazijo.

«Jaz, ki sem stanoval v neposredni bližini Ipalijske hiše,» pripoveduje Šved, «sem dobil celo vrsto protislovnih poročil. Kolikor je meni znano, je prestolonaslednik umrl na dan carjevega umora od strahu. V njegovi bližini se je razstrelila granata s strahovitim pokom. To je siromašnega slabiča tako prestrašilo, da je umrl še istega dne. Ali je to resnica, ne vem. Jaz vem samo to, da je bil car Nikolaj ustreljen.»

«Kar se pa tiče usode ženskih članov carske rodbine,» poroča nadalje omenjeni Šved, «se ne more povedati nič gotovega. Mogoče je, da so bile

umrčene tudi ženske, a dokazov za to ni. Če bi bilo resnično, da so boljševiki postreljali istodobno vso carsko rodbino, kakor se je zatrjevalo, bi morali mi, ki smo stanovali v neposredni bližini, slišati vsaj streljanje. Pač so posamezni boljševiki tuptam sprožili kak strel, a salve nismo slišali.

Ko se je izvršil umor carja, se je boljševikom izredno mudilo. General Kolčak je pritiskal na boljševiško rdečo armado in vsaka minuta je bila dragocena. Teško je misliti, da bi bili boljševiki v takih okoliščinah trupla sežgali, kakor se govori, kajti Kolčak bi bil v mestu prej, nego bi se moglo sežiganje izvršiti. Pripoveduje se, da so bila trupla deloma sežgana, deloma pometana v star rudniški rov. Mi smo po Kolčakovem naročilu natančno preiskali pepel, tudi kemično, a nismo našli niti najmanjšega sledu človeških ostankov. Komisija je našla samo nekoliko predmetov iz kovine, briljantov in nekoliko svinčenih krogel. Krogel bi se bile v ognju raztopile. Ker pa so bile cele, jih je skoraj gotovo kdo vrzel tja pozneje. Iz starega rova se je voda izčrpala ter

ves rov natančno preiskal, a našlo se ni nič drugega, kakor koščki granate, ki je bila vržena na led in je tamkaj eksplodirala.

Preiskava torej ni privedla do rezultata, kakršen se je pričakoval. Ni torej niti najmanjšega dokaza za to, da je ženske člane carske rodbine doletela usoda, o kateri se je mnogo govorilo. To seveda ne izključuje, da so bile morebiti vendar-le umorjene. Verjetnejše pa je, da so bile izakega neznanega vzroka kam drugam prepeljane. Ako so ostale žive, je njihova usoda v sibirskih puščavah gotovo pomilovanja vredna.

«Naravno» omenja končno švedski poročevalec, «je mnogo ljudi, katerim je znana resnica o jekaterinburških dogodkih, a nimajo poguma, da izpregovore. Tukaj je splošno mnenje, da ženski člani carske rodbine niso bili umorjeni v Jekaterinburgu.

Razno

× **250letnica kavarn.** Ob koncu minulega leta je preteklo 250 let, ko je dobila Evropa prvo kavnarno, in sicer v Marseillu na Francoskem.

× **Spomenik Judežu Iškarijotu.** V mestu Svijarskem so boljševiki odkrili spomenik iz gipsa Judežu Iškarijotu. Pri slavnosti je dejal guvernir, da je bil Judež Iškarijot prvobornik svetovne revolucije proti buržuji Kristu. Soha predstavlja nagega mladeniča, ki z eno roko preti nebu, z drugo si pa trga vrv z vratu.

× **Krogla v srcu.** Neki italijanski vojak je bil ob Soči ranjen v ramo. Tožil je vedno, da ga v prsih silno boli. Zdravnik ni mogel najti krogel, in ker se bolezen ni zboljšala, so poslali vojaka domu. Dolgo časa je mož še živel doma in nato umrl, kakor so rekli, vsled srčne hibe. Ko so truplo preiskali, so našli v desni srčni votlini kroglo, ki jo je mož ves čas nosil v srcu.

× **Tri žlice v želodcu.** Neka Marija Ludwig je bila nedavno operirana v neki bolnici v Ameriki. Vzeli so ji z želodca tri žlice. Operacija je bila izvedena v prisotnosti 12 zdravnikov. Gosposodi Ludwig ima 25 let. Ona se nikakor ni mogla spomniti, da bi kdaj pogoltnila žlice. Ko je prišla v bolnico, je tožila, da že tri leta čuti bolečine v želodcu. S pomočjo rentgenizacije so potem ugotovili, da se nahajajo v njenem želodcu žlice, nakar je sledila operacija, ki je srečno uspela.

× **Dva udarca sta mu vrnila govor.** Angleški mornar Mitchell je v vojni, ko je v njegovi neposredni bližini eksplodirala plinska bomba, izgubil vonj in govor. Ker ni bil več sposoben za mornarja, se je podal med boksarje, ker le - ti se razumejo tudi brez govora s kretnjami. Angleški časopisi poročajo, da je Mitchell te dni priredil v Londonu boksarsko borbo, pri kateri je prejel dva strašna udara v nos in podbradek. Njegov sekundant je hitro priskočil in mu ponudil stekleničico ruma. Komaj se je Mitchell dotaknil čaše z ustnicami, je že spregovoril: «Ta rum je pa najmanj 15 let star.» Tako mu je njegov boksarski tekmeec z dvema udarcem povrnil vonj in govor.

Za smeh in kratek čas

O pastu.

A.: «Ko sem se danes zjutraj zbudil, kaj misliš, koga sem našel pod posteljo?»

B.: «Tatu.»

A.: «Kaj še, samega sebe!»

Kratkoviđen je.

Sodnik: «Obtoženi ste, da ste svojo mu gospodarju ukradli palico.»

Pisar: «Samo zamenjal sem jo s peresnikom, ker sem tako silno kratkoviđen.»

Pokvarjeno tele.

Natakar (gostu, ki voha telečjo pečenko): «Kaj vihate nos? Kaj obračate pečenko? Tele je bilo šele dva meseca staro.»

Gost: «Kaj, tako mlado, pa že tako izprijeno!»

Olajševalno.

Sodnik (tatu): «Vi torej priznate, da ste gospodu Frfulji ukradli sukno. Ali imate povedati kaj olajševalnega za Vas?»

Tat: «To, da gospod Frfulja sukne še ni plačal.»

Kaj je Elsafluid — to se zna!

Lekarnar Feller — Stubica!

Ženski kotichek

Mrzle noge. Kdor trpi mrz v nogah, naj predvsem večkrat menja nogavice. Dokazano je, da če se noge ohladi, da oddajo iz sebe vlažnost, vsled česar so vedno mrzlejšje in se temu najbolj odpomore, če se obuje večkrat sveže nogavice. Treba pa je opozoriti še na eno, in sicer na to, da veliko ljudi nosi zelo tesno obušalo. V tem slučaju ne pomaga nobeno še tako toplo obušalo, ako ni zadosti prostorno. Zato se vsakomur priporoča, da si preskrbi prostorno obušalo, če je treba tudi za eno številko večje, ako ne mara, da ga trpinči mrz v nogah in se hoče izogniti ozeblinam, katere provzročajo ne samo dostikrat neprijetno srbenje in bolečine, ampak je tudi njih ozdravljenje težko in dolgotrajno.

Svila se pere najbolje z vinskim špiritom. Špirit se malo razgreje in svila se čisti z mehko krtačo, namočeno v špirtu. Na ta način postane svila zopet čista in lepa.

Rjo iz perila odpravimo, ako povlažimo madeže s tekočino, sestavljeno iz citronove kisline, kuhinjske soli in osmih delov čiste vode in jih držimo nad cinasto posodo, napolnjeno z vrel vodo, dokler popolnoma ne izginejo. Prvotno zamazani del izperemo v milnici.

Tisoči ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Fellerjev „Elsafluid“

kot lepotilo (kosmetikum)

za nego zob, zobnega mesa in glave ter kot dodatek k vodi za umivanje, ker učinkuje zaradi svojega antiseptičnega, čistilnega in osvežujočega delovanja kar najbolje. Ravno tako je priljubljen kot krepeko, blago delujoče in

vrlo prijetno sredstvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celotnega telesa. „Elsafluid“ je mnogo močnejši in učinkovitejši nego francosko žganje in sploh najboljšo sredstvo te vrste. Tisočera priznanja! Z samotom in poštnino za vsakega:

8 dvojne steklenice ali 1 specialna steklenica 48 K.

Za prodajalce:

12 dvojnih steklenic ali 4 specialne steklenice 168 K
24 dvojnih ali 8 specialnih steklenic. . . . . 280 K
36 dvojnih ali 12 specialnih steklenic. . . . . 394 K

POSTNINE PROSTO za Vaše pošte. Kdor denar naprej pošlje, dobi še popust v naravi.

PRIMOT: Elsa obličje za kurja očesa po 5 K in K 7-80; Elsa mentolni klinčič 12 K; Elsa posipalni prašek 11 K; pravo Elsa ribje olje 85 K; Elsa ustna voda 36 K; Elsa kolonjska voda 41 K; Elsa šumski miris 41 K; glicerin po 6 in 30 K; Lysol, Lysolform 30 K; klični čaj 3 K; Elsa mrčesni prašek 15 K; strup za podgane in miši po 8 in 12 K.

EVGEN V. FELLER, lekarnar.
STUBICA donja, Elsatrg št. 360
40-1 (Hrvaško). 48/144/II b

Varčna gospodinja rabi edinele

GAZELA MILO

ki je najboljša in najcenejša!

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

H. Sienkiewiczovi romani v novem prevodu.

Ko smo pred leti dobili sloveče Sienkiewiczove romane v slovenskem prevodu, je vladalo za nje povsod veliko navdušenje, in še danes je po naših javnih knjižnicah živo popraševanje po njih. Žal, da so **razen „Rodbine Polaneških“ že vsi razprodani.**

Malokateri pisatelj je znal pridobiti široke ljudske mase tako kakor Sienkiewicz. Njegovi historični romani so pravi evangelij nesebičnega patriotizma; tipi njegovih požrtvovalnih junakov so postali ideal poljske mladine, ki so jo navduševali v težkih dneh nesreče. Sienkiewicz kot romanopisec poznajo dandanes vsi kulturni narodi. Naša čitajoča javnost čuti živo potrebo, da dobi zopet Sienkiewiczova dela v roke.

Tiskovna zadruga se je zato odločila ustreči splošni želji in poda Sienkiewiczove romane v novem prevodu prof. dr. Moleta, ako se priglasi zadostno število naročnikov.

Da omogoči v sedanjih tudi za knjigo dragih časih nakup tudi manj premožnim ljubiteljem prvovrstnega štiva, bo izdajala Sienkiewiczove romane v **presledkih po 3—4 tedne v snopičih po 4 pole** in sicer naročnikom za ceno približno 6 dinarjev. Cena celotnemu romanu bo pozneje v knjigotržtvu višja. Začetek bo tvoril roman „Z ognjem in mečem“. Sledil mu bo „Potop“, nato „Gospod Volodijovski“, „Križarji“ in „Quo vadis“.

Vabimo vse ljubitelje zgodovinskih romanov, da se takoj priglase potom dopisnice kot naročniki na Sienkiewiczov roman „Z ognjem in mečem“. Prihlasi naj se pošiljajo na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Prešernova ulica 54. Način plačevanja naročnine se bo sporočil naknadno.

Tiskovna zadruga v Ljubljani
Prešernova ulica 54.

Zahtevajte seznam vseh knjig Tiskovne zadruge. — Knjige oddaja tudi na mesečne obroke.

Dejniška glavnicar
K 30.000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerve: okrog
K 10.000.000

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjmes: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzna narečila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.